

Leto XVIII. Štev. 192
DIREKTOR »BORBE«
VELJKO VLAHOVIĆ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUSAN BLAGOJEVIĆ
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska

PRAVICA

BORBA

GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVljena 8. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

PO PODPISU PREMIRJA NA KOREJI

Danes bodo izpraznili demilitarizirano področje

Pred sestankom članov nevtralne komisije, ki jo sestavljajo predstavniki Švice, Švedske, Češkoslovaške in Poljske

Pan Mun Jom, 29. jul. (AFP) Častniki Združenega poveljstva in severnokorejsko-kitajske delegacije so danes končali zamenjavo listin o sklenitvi premirja. Združeno poveljstvo bo obdržalo del svojih listin in del nasprotnikovih. V vsakem izmed njih bodo prepisi v treh jezikih (v angleščini, korejščini in kitajščini).

Vojaška komisija za premirje na Koreji proučuje možnost, da bi

brž ko mogoče vzpostavili nadzorstvo nad demilitarizirano cono, ki naj bi bila vzpostavljena do 22. ure jutri zvečer po krajevem času po umiku oboroženih sil spornih strank za 2 km od razmejitvene črte.

To je izjavil zastopnik vojaške komisije, ki je prav tako razložil delovni program vojaške komisije v enem tednu po vzpostavitvi demilitariziranega področja. V tem času naj bi začeli zamenjavati ujetnike, predstavniki spornih strank vojaških komisij pa naj bi potrdili umik čet. Predviden je tudi začetek dela skupine opazovalcev. V demilitarizirani coni bodo organizirali administracijo neoboroženega osebja, v načrtu pa je tudi začetek dela nevtralne komisije za nadzorstvo nad 10 pristanišči in mesti v Severni in Južni Koreji.

Italijanski begunci imajo prednost

Trst, 29. julija (Tanjug). Tržaškim krajevnim oblastem so po podatkih italijanskega tiska izročili kakih 8000 prošenj za podelitev stanovanj v Trstu. Vlagatelji prošenj ali sploh nimajo stanovanja, ali pa skupno z več člansko družino stanujejo na stopnicah, v raznih prehodih in drugih krajih, neprikladnih za stanovanje.

Zvedelo se je, da imajo občinske oblasti letos na razpolago samo 745 stanovanj, kar pomeni, da niti vsaki 10 prosilec ne bo mogel biti zadovoljen, vendar pa bodo Tržačani tudi od tega majhnega števila stanovanj dobili samo 621 stanovanj, saj bodo dali italijanskim beguncem 122 stanovanj. Za italijanske begunce bodo zgradili še veliko število stanovanj v posebnih naseljih, ki naj bi jih zgradila s krediti rimske vlade v Opčinah, v Sv. Križu in drugih slovenskih krajih cone A STO.

Albanski vojaki vdrlí na grško ozemlje

Atene, 29. julija (AFP). Po poročilu grškega generalštaba so štirje albanski vojaki v noči na 20. julij prodrli na grško ozemlje na območju Jerapigija. Albanski vojaki so padli v zasedo, ki jim jo je postavila grška patrolja, in so se po obojestranskem streljanju umaknili čez mejo. Na kraju dogodka so pustili vojaško čepico in nekaj osebnih predmetov. Skupina opazovalcev Združenih narodov je odšla na kraj incidenta.

ANGLO-AMERIŠKA NESOGLASJA zaradi sprejema Kitajske v OZN

Washington, 29. jul. (UP). Nasprotujoča si gledišča glede na sprejete Kitajske v OZN so ustvarila nova nesoglasja v angloameriških odnosih. Ameriški uradni krogi le neradi razpravljajo o tem problemu, priznavajo pa, da se spopad zastruje in da ga bosta morali obe državi v kratkem poravnati. Zunanji minister ZDA John Foster Dulles je izjavil na včerajšnji tiskovni konferenci, da je proti sprejetju Kitajske v OZN, če je to cena za združitve Koreje. Britanski minister Selwyn Lloyd je izjavil v

Spodnjem domu, da bo Velika Britanija zahtevala razpravo o sprejetju Kitajske, zastopnik zunanega ministristva pa je poudaril, da namerava britanska vlada začeti razgovore o tej zadevi po redni diplomatski poti.

Ameriški uradni krogi izjavljajo, da se takšni razgovori še niso začeli, pričakujejo pa, da se bodo kmalu začeli, da bi lahko Velika Britanija in ZDA spravile v sklad svojo politiko že pred pričetkom zasedanja Generalne skupščine, ki se bo sešla 17. avgusta.

EGIPTOVSKI TISK O AMERISKIH PREDLOGIH

TEMELJ BODOČIH RAZGOVOROV KAIRO-LONDON-WASHINGTON

Kairo, 29. julija. (AFP). Poluradno glasilo egiptovske vojske »Al Tahrir« prinaša v današnji številki posamezne točke predloga, ki ga je predsednik ZDA Eisenhower stavil egiptovski vladi za rešitev angloegiptovskega spora. Časnik piše, da bi lahko navzoči takšen povzetek ameriških predlogov: britanske oborožene sile naj bi se v 18 mesecih v celoti umaknile s področja Sueškega prekopu; na tem področju ne bi ostalo več kot 4000 britanskih tehničnih in vojaških strokovnjakov; ameriška vlada se bo zavezala, da bo Egiptu podprla vojaško in gospodarsko; vojaško oporišče ob Sueškem prekopu naj bi ohranili v dobrem stanju, da bi jih lahko uporabili med vojno in da

bi lahko poslali čete na to področje, da bi sodelovale v njegovi obrambi; politični odbor Arabske unije bi bil pristojen za oceno, ali je vojno stanje oziroma stanje vojne nevarnosti.

»Al Tahrir« prav tako piše, da so ti predlogi temelj za razgovore med generalom Robertsonom in zastopnikom Egipta. Tudi ameriški veleposlanik v Egiptu Caffery nadaljuje svoje neuradne razgovore z egiptovskimi funkcionarji in egiptovski tisk danes poroča, da pričakujejo te dni intenzivno politično dejavnost. Časopisje napoveduje, da se bosta bržkone zblížili egiptovsko in britansko stališče, pri tem pa bodo imeli ameriški diplomati pomembno vlogo.

Vojaki bodo lahko obiskovali tečaje in pogosteje kot doslej hodili v cerkev.

POMOC PREBIVALSTVU FUSANA

Stab vrhovnega poveljstva oboroženih sil Združenega poveljstva je po uradnem sporočilu, objavljenem v Južni Koreji, podelil prebivalstvu tačasne južnokorejske prestolnice Fusana pomoč v živilih. Sporočilo poudarja, da izvira ta pomoč korejskemu ljudstvu iz vojaških zalog, da bi lahko proslavil premirje. Med prebivalstvo Fusana so razdelili zavoje, od katerih vsebuje vsak po 8 konzerv in 700 g riža. To je obrok za pet oseb.

ODLIKOVANJE V SEVERNI KOREJI

Severnokorejski radio je objavil poročilo o razglasitvi vrhovnega poveljnika severnokorejskih čet maršala Kim Ir Sena in poveljnika kitajskih »prostoVOLJCEV« generala Peng Te Huajja za narodne heroje. Obema so dali odlikovanje za »izredne zasluge za severno Korejo. Hkrati sta bila Kim Ir Sen in Peng Te Huaj odlikovana z redom zlate kolajne in redom zastave I. stopnje.

Predsednik republike sprejel protestantske duhovnike

Briani, 29. julija. Danes dopoldne je predsednik republike Josip Broz Tito sprejel skupino 45 ameriških protestantskih duhovnikov in profesorjev udeležencev »seminarja Eddy Sherwood« pod vodstvom dekana dr. J. Hintleya Duprea.

Med daljšim razgovorom je predsednik Tito odgovoril protestantskim duhovnikom na številna vprašanja iz mednarodne politike, gospodarske graditve naše države, pa tudi na vprašanje o odnosih med državo in cerkvijo v Jugoslaviji.

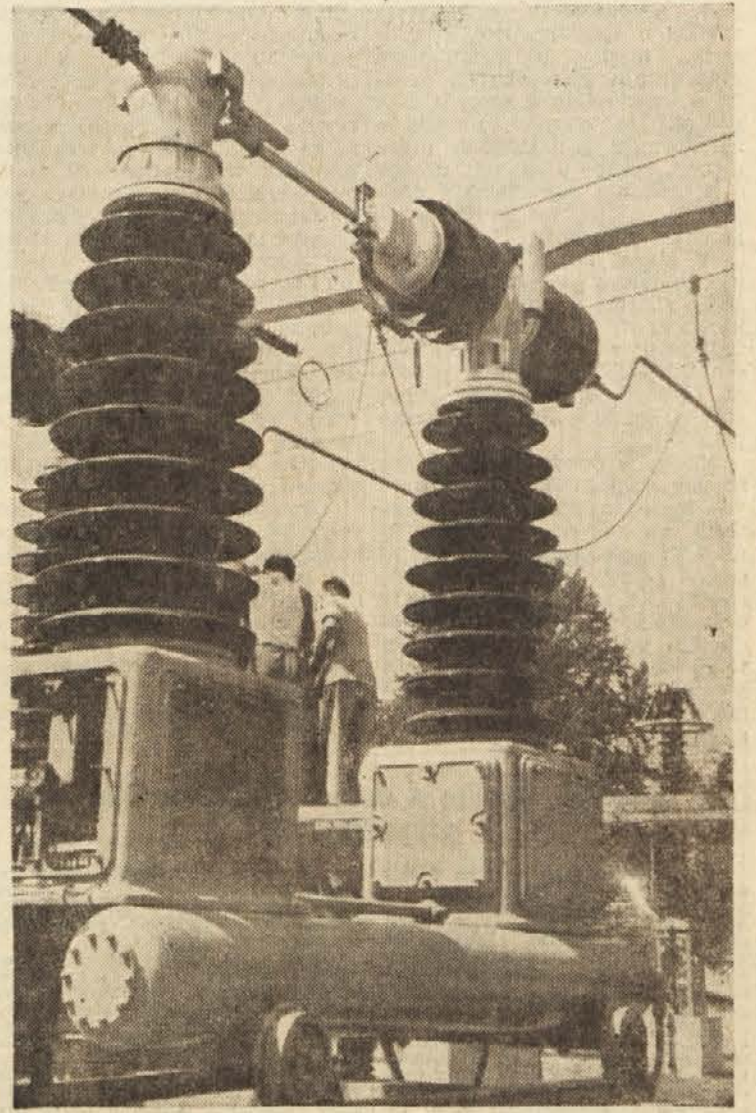
Na koncu sprejema se je g. dr. J. H. Dupre zahvalil predsedniku republike za sprejem, odgovore in gostoljubnost v naši državi.

Novi turški minister za narodno obrambo

(Od stalnega dopisnika »Borbe«) Carigrad, 29. julija. Za novega turškega obrambnega ministra so imenovali Kenana Jilmaza, poslanca iz Burse, ki je bil svoječasno državni podtajnik v ministristvu za narodno obrambo. S tem so izpolnili željo armade, da bi vodila to ministristvo civilna oseba.

Danes se je zvedelo, da je g. Kurtbek odstopil zaradi nesoglasij z generali v zvezi z napredovanjem v armadi, do katerega bi moralo priti 30. avgusta. Nezadovoljni so bili predvsem mlajši oficirji, ki so zahtevali in še vedno zahtevajo napredovanje.

Predsednik republike Bajar in predsednik vlade Menderes sta večkrat odšla v generalštab, da bi rešila to zadevo, vendar sta ugotovila, da je najbolje, če g. Kurtbeka zaradi njegovega stališča razrešijo. Z. P.

Del transformatorskih naprav hidrocentrale Medvode

V soboto bomo slavili novo zmago

ZAČETEK OBRATOVANJA HIDROELEKTRARNE MEDVODE

V soboto bo v Medvodah pomembna slovesnost ob začetku obratovanja tamošnje elektrarne — četrte po osvojitvi zgrajene hidrocentrale v Sloveniji. Elektrarna bo začela obratovati s prvim agregatom, čigar montaža je bila končana že v maju. Turbina tega agregata se je prvič zavrtela 25. maja, na rojstni dan predsednika republike maršala Tita. Preden pa so se odločili izročiti tako veliko napravo v red-

no obratovanje, je bilo treba vse stroje in naprave vestno in vsestransko preizkusiti, kar je trajalo mnogo dela.

Preizkušnje in meritve, ki so trajale dva meseca, so pokazale, da stroji brezhibno obratujejo, prav tako vse zaporne, zaščitne in prenosne naprave. To se je zlasti pokazalo zadnje dni pri obtežljivem poizkusu na vodni upor. Generator, ki so ga izdelali v tovarni »Rade Končar«, so obtežili do polne njegove normalne obremenitve, to je do 8500 kilovатов. Ker se je izkazalo, da turbina iz Litostroja lahko zmore še več, so jo še bolj obremenili, to je do 12.400 konjskih sil, pri čemer je generator dal celo 10.000 kilovатов. Ob tej največji obremenitvi je stroj tako mirno tekkel, da so v komandnem prostoru šele po instrumentih spoznali, da je agregat popolnoma obremenjen. Da ob tej največji obremenitvi preizkusijo še zaščitne naprave, so vso obtežbo naenkrat izklopili. Pri tem je turba agregata le trenutno narasla za 12%, ker je turbinski regulator sam takoj turbino zaprl. Verjetno bo v četrtek elek-

trarna prvič za polizkušnjo oddajala električno energijo na 110.000 voltno omrežje, s čemer bodo preizkušnje zaključene.

GRADITELJI ELEKTRARNE, KI JE VREDNA 3,6 MILIJARDE DINARJEV

Sobotno slavje v Medvodah bo pravi praznik za vse, ki so v šestih letih gradbene dobe sodelovali pri tem velikem delu, od projektantov do graditeljev, monterjev in nepreglednega števila strokovnjakov in delavcev, ki so vložili ves svoj trud, da izdelajo potrebne velike stroje in naprave. Projekte za elektrarno v Medvodah sta izdelala v Elektroprojektu inž. Prihoda (za gradbeni del) in inž. Gregorčič (za elektrostrojni del), veliki stotonski portalni žerjav pa je konstruiral prof. inž. Kovačec. Vsa gradbena dela je izvršilo podjetje Gradis, najvažnejše strojne naprave pa so delo kolektivov podjetij Litostroja, Rade Končar, Franc Leskošek, Djuro Djakovič, Tela, Jambor itd. V zadnji fazi gradbenih del pa je odgovorno delo montaže turbinskih, elektrostrojnih in hidromehaničnih na-

prav izvršila ekipa podjetja Hidromontaže iz Maribora z vodjo montaže Rudijem Čebaškom na čelu. Ta ekipa, ki šteje zdaj še 40 ljudi (prej jih je bilo do 70), že montira tudi zapornico v drugem pretočnem polju in prevzemna turbino za drugi agregat, ki so jo izdelali prav tako v Litostroju. Če bodo v tovarni Rade Končar o pravem času izdelali tudi drugi generator, bo čez leto dni elektrarna že obratovala z vso zmogljivostjo 17.000 kilovатов in bo dajala na leto okrog 100 milijonov kilovatinov ur električne energije. Tako bo popolnoma dovršen objekt, čigar vrednost znaša po današnjih cenah okrog 3,6 milijarde dinarjev. Pri tej vrednosti celotne naprave bo znašala kalkulirana cena proizvedene električne energije okrog 2,60 din za kilovatro uro.

Nova hidroelektrarna v Medvodah ni samo v tehničnem oziru zgledna in impozantna naprava, marveč je tudi na zunanji in v notranosti lepo izdelana in opremljena. Posebno lepo je urejena velika strojnica z generatorjem, ki ima stene spodaj obložene z rdečim marmorjem iz bližnjih Hotovelj, tla so iz črnega istrskega marmorja, dvorana pa je razsvetljena s številnimi fluorescenčnimi svetilkami.

Medvode same bodo z novo elektrarno mnogo pridobile. Zajezovno jezero, ki so mu domačini že dali ime Zbiljsko jezero (po vasi Zbilje ob Savi), hitro postaja priljubljeno za kopalce in letoviščarje. Razmišljajo že o tem, da bi ob jezeru zgradili počitniške domove z napravami za kopanje in vodni šport. Ker sega to jezero več kilometrov po strugi navzgor, je stari most čez Savo na cesti Skofja Loka-Kamnik prišel pod vodno gladino. Zato je podjetje Slovenija ceste zgradilo nov lep betonski most, dolg 100 m, ki so ga prav te dni dovršili.

SPLOŠNI OGLED ELEKTRARNE BO V NEDELJO

V nedeljo bo nova elektrarna ves dan odprta, da si jo lahko ogledajo s tehničnim sprejemstvom kolektivi in delovni ljudje. Hkrati prireja sindikalna podružnica hidroelektrarne zabavo na prostoru ob elektrarni, kjer bo poskrbljeno tudi za okrepčila in godbo.

Pomembna tekmovanja na kongresu esperantistov

Zagreb, 29. julija. V okviru kongresa esperantistov je bil danes sestanek, na katerem je posebna mednarodna komisija, ki je imela nalogo oceniti vsa poslana dela za književni natečaj in izmed teh izbrati najboljša, sporočila svoj predlog za nagrade. To je peti književni natečaj, ki ga je organizirala mednarodna zveza esperantistov.

Natečaj je vzbudil pozornost številnih ljubiteljev književnosti. Komisija je izbrala izmed 96 del najboljša izvirne pesmi, drame in

Brzobjavka abesinskega cesarja

Beograd, 29. julija. (Tanjug). Abesinski cesar Haile Selassie je poslal predsedniku republike Josipu Brozu Tito tole brzobjavko: »Čestitske Vaše ekscelence ob mojem rojstnem dnevu me je zelo ozradostila in Vam oračam Vaše priscrčne pozdrave. Haile Selassie«.

VCERA J SO PRISLI V AVNO RAZPRAVO OSNUTKU UREDB O NOVIH GOSPODARSKEM SISTEMU

Primer demokratičnosti

Tovariš urednik!

Te dni smo brali v časnikih, pa tudi v vaši rubriki je bilo objavljeno pismo o izmenjavi vodilnih tovariših o Mestnem ljudskem odboru Ljubljane. Mislim, da ne bo odveč, če napišem o tem še kako besedo.

Po mojem mnenju je ta zadeva že sama po sebi za razvoj socialistične demokracije pri nas zelo pomembna in značilna. Na tem primeru se je zelo jasno pokazala vsa moč socialistične demokracije, njena žilavost in širina, s katero obravnavamo posamezna vprašanja.

V Mestnem ljudskem odboru Ljubljane se je posebej očitno pokazala nedemokratičnost v vodstvu odbora. V sistemu, v katerem se krepe in zmagujejo birokratske težnje, bi takšno podstoto sprejeli odprti rok in ne bi imeli pomislekov proti njemu.

V našem sistemu socialistične demokracije pa je to nemogoče in nasprotuje celotnemu našemu razvoju. Zato so takšni ukrepi zadeli na hitro osodbo jaonega mnenja Ljubljane, organizacije Socialistične zveze so pozvali glas in protestirale. MLO je sprejel sklep o izmenjavi ljudi, ki so neposredno odgovorni za storjene napake v vodstvu ali pa ki so proti njim ničesar ukrenili.

To pa še ni vse. Naj mi bo spet dovoljena primerjava. Po birokratskem načinu obravnavanja vprašanj, po birokratski izmenjavi vodilnih ljudi, ki niso ustrezali, so takšne ljudi navadno v najboljšem primeru politično popolnoma likvidirali, da ne govorimo o fizični likvidaciji, ki je kmalu sledila. Nasprotno pa spremembe v vodstvu MLO Ljubljane še zdaleč ne pomenijo politične likvidacije izmenjenih tovarišev Aosiča, Kreseta in drugih. Nasprotno, to samo pomeni, da bodo morali za storjene prekrške in napake nositi tudi ustrezne posledice.

To je torej res dober primer naše socialistične prakse, dokaz socialistične demokracije v Sloveniji.

Beseda o prireditvah

Tovariš urednik!

Čakal sem, da bo morda kdo drug spregovoril o tem, pa kaže da moram prav jaz. Gre za razne obiske »gledaliških«, bolj rečeno amaterskih in diletanških političnih skupin in društev ter sploh za prireditve pri nas v Slovenskem Primorju.

Ne bom posegal »daleč« o minulost. Omenil bi samo obisk »velikega telepac« Paradisa, ki je 13. julija prispel v Vipavo. Za njegov nastop so delali takšno reklamo, da so opozorili nanj tudi ljudi, ki se za takšne stvari ne zanimajo. Govorim o Vipavcih in opanaki garniziji. Ko pa je nastopil, je bilo občinstvo tako ogroženo, da je večina ostala pred vrati Zdržnega doma in odločno zahtevala, naj jim ustopino ornejo. Če zdej spregovorite s kom o »seksperimentalnem večeru«, vam takoj pove, da je bil večer res »seksperimentalen« na račun ljudskih žepov v pravem pomenu besede.

Da bi vse to zabelil, je Paradiso na koncu sojega nastopa rekel, da z obiskom ni zadovoljen, ker je bil o Gorici boljši. V obeh primerih pa so bili prodani samo sedeži po 40 do 60 din. Mož je opravil svoj partnerico, češ da mu je zelo žal, da ni mogla nastopiti, ker ima srčno napako. Kritiziral nas je, da smo se proti njemu »zarotili«, ker med občinstvom ni mogel najti nobenega medija.

Paradiso nastop pri nas ni osamljen primer. Vsako leto vidimo le nekaj dobrih nastopov, kakršne imajo o kolikolič nečem mestu vsak dan ali vsaj dvakrat na teden. Skrajni čas je že, da bi s strožjo kontrolo preprečili takšno šarlatanstvo.

Poročnik JLA Dušan Lješević

Dnevna kronika

77.000 ton žita iz ZDA

Reka, 29. jul. (Tanjug). V reško pristanišče je ta mesec prispelo 10 velikih čezoceanskih ladij s 77.000 tonami žita, ki ga je naša država dobila deloma na račun pomoči, delno pa ga je kupila v ZDA. Ta dobava obsega 3000 ton koruze, ostalo pa je pšenica.

Pričakuje se, da bo prispel prihodnji mesec iz ZDA čez reško in splitsko pristanišče nov kontingent 85.000 ton žita.

V nedeljo bo začela obratovati tovarna »Planika«

»Industrija obutve« iz Ljubljane ter tovarna čevljarjev in mestna čevljarina iz Kranja so se združile v kolektiv »Planika«, ki bo v nedeljo odprl novo veliko tovarno v Kranju. Podjetje že zaposluje 300 ljudi ter bo že prvi mesec obratovanja izdelovalo približno po 800 parov čevljev na dan, njena dejanska zmogljivost pa je še nekajkrat večja. V »Planiki« obljublja, da bodo delali z geslom: trepžno in poceni obutev ljudstvu! Ročno bodo izdelovali le nekatere posebne vrste čevljev po največji modi. Njena posebnost pa bodo čevlji z infra žarki lepšimi podplatki, ki so zelo trepžni. Infra žarkov ne uporablja še nobena čevljarstva tovarna v državi ter je »Planika« prvo podjetje, ki se bo lotilo takšnega načina pleljenja podplatov. Tovarna »Planika« bo organizirala tudi lastno prodajno mrežo po vsej državi.

Odhod indijskih vojnih ladij

Split, 29. julija (Tanjug). Indijske vojne ladje »Yimna«, »Kristina« in »Cower«, ki so 22. t. m. prispule v Split na prijateljski obisk jugoslovanski vojni mornarici, so danes zapustile splitsko pristanišče. Fregata »Kristina« in »Cower« sta danes odpluli iz naših teritorialnih vod, fregata »Yimna«, pa bo od 30. julija do 4. avgusta na obisku v Dubrovniku.

Pol stoletja delavskega gibanja v Srbiji

Delavski svet rudnika »Vrška Cuka« je na zadnji seji odobril 500.000 din za proslavo 50-letnice delavskega gibanja v Srbiji. Odbor za proslavo je sklenil postaviti spominsko ploščo, na kateri bodo vklesana imena udeležencev znane stavke rudarjev »Vrška Cuka«. Na proslavo bodo povabljeni vsi še živeči udeleženci s te stavke.

Samo do 5. avgusta

je še čas, ko se lahko vpišete v članstvo

Prešernove družbe

in si s tem zagotovite prejem naslednjih knjig: Koledar Prešernove družbe za leto 1954, povesti Cirila Kosmača »Pomladni dan« ter Ivana Ribičiča »Stopinje v snegu« in »Zgodba o zakladu«, mladinsko povest Iva Zornana »Z obronci« ter poljudnoznanstveno delo »Skriti atomi«.

Ce hočes v zgodnjih jutranjih urah brati najnovejše vesti — se naroči na »Ljudsko pravico« Borboa!

(Nadaljevanje na 5. strani)

Osnutek uredbe o ustanavljanju gospodarskih podjetij in obratov

Po osnutku te uredbe velja za gospodarsko podjetje oziroma obrat vsaka organizacija, katere predmet je samostojna gospodarska dejavnost. Takšna podjetja ustanovljajo državni organi, družbene organizacije, gospodarske organizacije ter skupine državljanov.

Podjetje oziroma obrat se konstitira z izvolitvijo organov delavskega samoupravljanja in z registracijo. Podjetje se lahko konstitira samo, če je pripravljeno na obratovanje oziroma izpolnjevanje svojih dolžnosti in ko so izpolnjeni vsi pogoji za njegovo ustanovitev. S posebnimi predpisi Zveznega in republiških izvršnih svetov bodo določeni za posamezne vrste podjetij in gospodarskih obratov pogoji za tehnično opremljenost, higieno-sanitarno zaščito, strokovno izobrazbo osebja in za sedež obratnih in poslovnih enot. Kot poseben pogoj za ustanovitev posameznih podjetij se lahko predpiše privolitve določenih strokovnih organov.

Gospodarska in družbena organizacija ali skupina državljanov, ki ustanove podjetje ali obrat, ima samo pravico do vrnitve vrednosti sredstev, ki jih je dala podjetju ob njegovi ustanovitvi proti obrestim. Obresti od teh sredstev ne morejo biti večje od obresti od hranilnih vlog. Osnutek uredbe določa tudi postopek za registracijo gospodarskih podjetij in obratov, ki morajo biti vpisani v register gospodarskih podjetij. Register je javen in okrajno sodišče v »Službenem listu« objavi ime podjetja oziroma obrata skupaj s podatki o imenu, sedežu in predmetu poslovanja podjetja.

Vsako gospodarsko podjetje mora imeti svoja pravila, ki jih sprejme delavski svet oziroma delovni kolektiv v podjetjih, v katerih delavskega sveta ne volijo. Pravila gospodarskega podjetja obsegajo med drugim določbe o značaju poslovanja podjetja, o delavskem svetu in njegovih pooblastilih ter o upravnem odboru, o pristojnosti direktorja ter o pravilih podjetja in izvršni odbor. Obrat ne more imeti svojih pravil, toda izvršni odbor lahko v odloku o ustanovitvi obrata določi, da mora imeti obrat tudi pravila. V tem primeru sprejme pravila delovni kolektiv.

Osnutek uredbe o prenehanju gospodarskih podjetij in obratov

Osnutek uredbe določa, da gospodarsko podjetje ali obrat preneha predvsem v primeru, če delovni kolektiv v referendumu ob dvotretjinskih večini sklene prenehanje, združenje v drugih podjetjih, razdelitev na več novih podjetij ali priključitev k drugemu podjetju. Dalje, če ljudski odbor okraja ali mesta preprovo nadaljnje delo podjetja in odredi likvidacijo, ker podjetje v določenem roku ni odstranilo pomanjkljivosti. In končno, če se po sklepu pristojnega sodišča podjetju uvede postopek prisilne likvidacije.

Uredba nadalje pojasnjuje postopek likvidacije. Likvidacijska komisija je dolžna osnovna sredstva, amortizacijski sklad in zemljišče, ki ga je podjetje v likvidaciji upravljal, izročiti ljudskemu odboru. S prevzemom osnovnih sredstev prevzame ljudski odbor tudi obveznosti podjetja, izvršajoče iz nakupa osnovnih sredstev, kakor tudi glede dolgoročnih obveznosti. Ljudski odbor lahko umakne ali izda nalog likvidacijski komisiji, da osnovna sredstva proda.

Prisilni likvidaciji so podvržena gospodarska podjetja, o katerih se ugotovi, da so za izpolnjevanje gospodarskih in družbenih obveznosti trajno nesposobna. Za takšna pa veljajo, če ne izpolnjujejo predpisanih obveznosti glede kritja potreb, če ne dosegajo minimalnega plačnega sklada, če nimajo poročila ljudskega odbora, ali če ne izpolnjujejo obveznosti, naposled, če tudi po prisilni postopki niso mogli poravnati svojih denarnih terjatev.

Osnutek uredbe o upravljanju osnovnih sredstev gospodarske organizacije

Osnutek te uredbe določa, da upravljajo osnovna sredstva gospodarskih organizacij delovni kolektiv v dobro vse družbene skupnosti na temelju socialistične demokracije. Pravičnega samoupravljanja proizvajalcev v gospodarstvu. Osnovna sredstva gospodarske organizacije se upravljajo v okviru družbenega plana in v drugih predpisih pod nadzorom družbe. Upravljanje je v tem, da gospodarska organizacija osnovna sredstva uporablja in uveljavlja druge pravice po predpisih te uredbe in drugih predpisih.

Osnutek določa, da gospodarska organizacija odgovarja družbi za celotno vrednost osnovnih sredstev in da jih je dolžna vzdrževati v polni vrednosti. Vsaok zmanjšanje vrednosti osnovnih sredstev bo morala gospodarska organizacija nadoknaditi družbi, ki ne bo priznala nobenega zmanjšanja vrednosti osnovnih sredstev kot osnove za zmanjšanje obveznosti gospodarske organizacije do družbe. Gospodarska organizacija bo plačevala družbeni skupnosti tudi obresti od vrednosti osnovnih sredstev, dokler se amortizirajo po določbah te uredbe in drugih predpisih. Vrednost osnovnih sredstev se bo zmanjševala za znesek vplačane amortizacije.

Stvari iz osnovnih sredstev bodo v prostem prometu, kar pomeni, da jih gospodarska organizacija lahko prodaja, toda samo na način, predviden s to uredbo. Osnovna sredstva se lahko povečajo z nakupom iz sredstev dolgoročnega kredita ali pa iz sredstev, s katerimi gospodarska organizacija samostojno razpolaga. Gospodarska organizacija ne bo mogla uporabljati osnovnih sredstev kot obratna in tudi ne bo imela pravice dajati stvari osnovnih sredstev v zakup. To bo dovoljeno samo v primeru, če so stvari iz osnovnih sredstev zaradi narave poslovanja ostale neizkoriščene. Teh stvari tudi ne bo mogla dajati v zakup državljanom

Osnutek uredbe o dolgoročnem kreditu v gospodarstvu

Po določbah tega osnutka dajejo dolgoročne kredite za investicije v gospodarstvu Narodna banka in komunalne banke. Krajevne in avtonomne enote, ljudske republike in FLRJ Jugoslavija lahko dajejo dolgoročne kredite za investicijske graditve in v svojih proračunskih sredstvih. Tudi gospodarske organizacije lahko dajejo posamezne dolgoročne kredite v primerih, ki jih predvideva ta uredba.

Banke lahko dajejo dolgoročne kredite: gospodarskim in družbenim organizacijam, kakor tudi krajevnim avtonomnim enotam, ljudskim republikam in FLRJ Jugoslaviji za investicijske graditve v gospodarstvu, kakor tudi skupinam državljanov, toda samo za ustanavljanjem novih obratov in podjetij. Narodna banka FLRJ daje dolgoročne kredite tudi komunalnim bankam. FLRJ in ljudske republike lahko dajejo dolgoročne kredite za graditve investicijskega objekta, koristnih za vso državo oziroma za povzdigo nerazvitih področij FLRJ pa tudi za graditve objektov za potrebe narodne obrambe. Zvezni družbeni plan predvideva celotni znesek, ki jih banke, krajevne in avtonomne enote, republike in FLRJ lahko uporabljajo za kreditiranje in finansiranje investicij v enem letu. Celotna sredstva bank za dolgoročno kreditiranje v enem letu so določena s kreditno bilanco FLRJ, ki je sestavni del zveznega družbenega plana. Gospodarske organizacije lahko kreditirajo druge gospodarske organizacije s pomočjo določenih v zvezni predpisi. Dohodki od obresti grede v tem primeru v celotni proizvod gospodarskih organizacij.

Višina obrestne mere za dolgoročne kredite se ravna po razmerju na trgu. Z zveznim družbenim planom se določijo minimalna obrestna mera, kakor tudi maksimalni rok odpisila kreditov za posamezne gospodarske panoge. Medsebojne kreditne obveznosti posojilodajalcev in koristnikov s pogodbo o kreditu, ki mora biti pismena. Komunalne banke ne morejo neposredno stopati v medsebojne kreditne odnose.

Sredstva Narodne banke FLRJ za dolgoročno kreditiranje se zbirajo iz dohodkov od obresti na vrednost osnovnih sredstev gospodarskih podjetij in iz bančnih sredstev dolgoročnega značaja, naloženih v banki. Sredstva komunalnih bank se zbirajo iz bančnih sredstev dolgoročnega značaja, naloženih v banki, iz dolgoročnih kreditov od Narodne banke FLRJ in iz drugih sredstev.

Pri ustanovitvi novega obrata oziroma podjetja sodeluje skupina državljanov praviloma s svojimi sred-

stvi. Nov obrat oziroma podjetje je dolžno prejeti vrednost vrnitve posojilodajalca in plačati obresti, ki ne morejo biti večje od predpisanih obresti od hranilnih vlog. Dolgoročne kredite je dovoljeno uporabljati samo v namene, za katere so bili odobreni. Pogodba o dolgoročnem kreditu mora obsegati določbe o znesku kredita, o roku njegovega plačila, o obrestni meri in namenu kredita, lahko pa vsebuje tudi določbe o jamstvu, da bo kredit vrnjen, ter druge določbe. Za sklenitev pogodbe je potrebno, da koristnik kredita predloži investicijski elaborat, ki ga je pregledala in odobrila pristojna revizijska komisija. Koristnik kredita so dolžni objavi kredit vrati v polletnih anketah, s pogodbo pa se lahko določi plačevanje polletnih anket v mesečnih obrokih. Rok vračanja kredita se začne za en mesec, ki se ne odloži, od dneva, ko dan začetka uporabe objekta. V pogodbo o dolgoročnem kreditu je treba vključiti tudi določbe o pravicah pogodbenih strank za primer, če njune obveznosti niso bile izpolnjene. Zlasti je treba vključiti nekatere pravice posojilodajalca (odpoved pogodbe, zahteva o vrnitvi celotnega dolga itd.), za primer, če bi koristnik kredita predložil investicijski elaborat, ki ga je pregledala in odobrila pristojna revizijska komisija. Koristnik kredita so dolžni objavi kredit vrati v polletnih anketah, s pogodbo pa se lahko določi plačevanje polletnih anket v mesečnih obrokih. Rok vračanja kredita se začne za en mesec, ki se ne odloži, od dneva, ko dan začetka uporabe objekta.

Osnutek uredbe obsega tudi določbe o zagotovitvi terjatev iz pogodbe o dolgoročnem kreditiranju. Banka na primer lahko odobri kredit, ki ga pogojno veže na poročilo ljudskega odbora okraja oziroma mesta, če pa njegovi dohodki po mnenju banke ali podjetja ne zadostujejo, lahko zahteva poročstvo tudi od avtonomne enote oziroma republike. Če je koristnik kredita skupina državljanov, lahko da banka kredit samo proti posebnemu poročstvu združenih državljanov, ustanoviteljev podjetja.

Zvezni izvršni svet lahko stori tudi nekatere upravne ukrepe. Če to zahteva izpolnitev družbenega plana, lahko, prvič, odredi za kreditiranje posameznih kategorij gospodarskih organizacij, gospodarskih panog ali gospodarskih podjetij manjšo ali večjo brezobrestno mero od obrestne mere, ki velja na trgu, oziroma daljše odpisilne roke, kakor so predpisani v drugih predpisih. Znesek kredita, ki se lahko uporablja za kreditiranje posameznih kategorij gospodarskih organizacij, gospodarskih panog ali gospodarskih podjetij.

Izpolnjevanje predpisov o dolgoročnem kreditiranju nadzorujejo pristojne finančne inspekcije, o čemer so v osnutku podrobneje določbe. Osnutek predpisuje tudi kazenske ukrepe proti kršilec tem predpisov.

Osnutek uredbe o kratkoročnem kreditiranju

Koristniki kratkoročnih kreditov bi bile gospodarske organizacije, komunalne banke, hranilnice, družbene organizacije, krajevne in avtonomne enote, ljudske republike, in FLRJ Jugoslavija.

Kratkoročne kredite bi dajali v naslednje namene: gospodarskim organizacijam za obratna sredstva, komunalnim bankam in hranilnicam, da bi dajale kredite gospodarskim in družbenim organizacijam ter krajevnim enotam, družbenim organizacijam, da bi omogočili njihovo delo, krajevnim in avtonomnim enotam, ljudskim republikam in FLRJ Jugoslaviji pa, da bi v primeru neenakomernega toka proračunskih dohodkov krije proračunske izdatke. Kratkoročne kredite dajejo gospodarskim in družbenim organizacijam Narodna banka FLRJ, komunalne banke in hranilnice, komunalnim bankam in hranilnicam Narodna banka FLRJ, krajevnim enotam komunalne banke, avtonomnim enotam, ljudskim republikam in FLRJ pa Narodna banka FLRJ, Komunalne banke in hranilnice ne morejo stopati v medsebojne kreditne odnose, lahko pa sklenejo pogodbe o kratkoročnem kreditu samo z Narodno banko FLRJ.

Medsebojne pravice in obveznosti posojilodajalca in koristnika kredita se določijo s pogodbo o kreditu, ki mora biti pismena. Višina obrestne mere se določijo prosto po tržnih pogojih. Izjemoma Zvezni izvršni svet določi, po kateri obrestni meri banke, ljudske republike in FLRJ dajejo kredite komunalnim bankam in hranilnicam (ekontna obrestna mera Narodne banke). Kadar to zahteva izpolnjevanje družbenega plana, lahko Zvezni izvršni svet predpiše, da se določenim kategorijam gospodarskih

Osnutek uredbe o novih gospodarskem sistemu

Beograd, 29. julija
Danes so prišli v javno razpravo osnutki devetih uredb o nadaljnji obdelavi našega novega gospodarskega sistema, in sicer: osnutke uredbe o celotnem proizvodni gospodarske organizacije in njegovi razdelitvi, uredbe o upravljanju osnovnih sredstev gospodarskih organizacij, uredbe o kratkoročnem kreditiranju, uredbe o dolgoročnem kreditiranju gospodarstva, uredbe o ustanavljanju gospodarskih podjetij in obratov, uredbe o združevanju gospodarskih organizacij, uredbe o bankah, uredbe o prenehanju gospodarskih podjetij in obratov ter uredbe o trgovinski dejavnosti.

V glavni komisiji za nadaljnjo obdelavo našega gospodarskega sistema pripravljajo še nekatere osnutke uredb, ki bodo tudi prišli v javno razpravo. Vsi osnutki bodo objavljeni v posebnih brošurah, ki jo bosta izdali glavna komisija in »Ekonomska politika«.

Treba je poudariti, da ne gre za nov gospodarski sistem, marveč samo za predlaganje nekaterih sprememb v metodah in ukrepih gospodarjenja na trajni osnovi našega gospodarskega sistema. Ta trajna osnova pa je delavski samoupravljanje gospodarskih podjetij. Ko bodo torej te spremembe uveljavljene, bodo gonilna sila gospodarske sistema v naši državi še zmeraj gospodarska združenja proizvajal-

Osnutek uredbe o novih gospodarskem sistemu

cevi, sloneča na splošni ljudski lastnini proizvodnih sredstev in na svoji pravici, da upravljajo vse dobrine in vrednote, kar jih proizvajajo, da jih izmenjavajo ali razdeljujejo. Čeprav pa tu ne gre za spremembo osnove našega gospodarskega sistema, je treba poudariti, da so predlagane večje spremembe, ki bodo privedle do nadaljnje razširitve pravic neposrednih proizvajalcev. Sedanj in poznejši osnutki uredb so plod dolgega preverjanja, kako funkcionira novi gospodarski sistem, ki ga v zadnjih dveh, treh letih praktično uveljavljamo. Z novimi ukrepi naj bi iz našega gospodarskega sistema odstranili ostanke starega upravnega sistema gospodarjenja (zlasti v sistemu investicijske graditve) ter takšne ukrepe, ki so bili delno potrebni kot prehodna oblika na poti v novi sistem (sistem stopnje akumulacije in skladov). Z novimi ukrepi naj bi naš gospodarski sistem glede na sedanje razmere dobil tudi nove oblike (posebno v kreditnem sistemu in sistemu obratnih sredstev).

Osnutki uredb pridejo v širšo razpravo zato, da bi jih ljudje doseganje izkušnje iz uveljavljenega novega gospodarskega sistema temeljito proučili, da bi spoznali vse njegove pozitivne in negativne posledice, preden se bodo začeli uveljavljati novi gospodarski ukrepi. To naj bi se zgodilo v začetku prihodnjega leta.

Osnutek uredbe o novih gospodarskem sistemu

Nov obrat oziroma podjetje je dolžno prejeti vrednost vrnitve posojilodajalca in plačati obresti, ki ne morejo biti večje od predpisanih obresti od hranilnih vlog. Osnutek uredbe določa tudi postopek za registracijo gospodarskih podjetij in obratov, ki morajo biti vpisani v register gospodarskih podjetij. Register je javen in okrajno sodišče v »Službenem listu« objavi ime podjetja oziroma obrata skupaj s podatki o imenu, sedežu in predmetu poslovanja podjetja.

Vsako gospodarsko podjetje mora imeti svoja pravila, ki jih sprejme delavski svet oziroma delovni kolektiv v podjetjih, v katerih delavskega sveta ne volijo. Pravila gospodarskega podjetja obsegajo med drugim določbe o značaju poslovanja podjetja, o delavskem svetu in njegovih pooblastilih ter o upravnem odboru, o pristojnosti direktorja ter o pravilih podjetja in izvršni odbor. Obrat ne more imeti svojih pravil, toda izvršni odbor lahko v odloku o ustanovitvi obrata določi, da mora imeti obrat tudi pravila. V tem primeru sprejme pravila delovni kolektiv.

Osnutek uredbe o novih gospodarskem sistemu

Osnutek te uredbe določa, da upravljajo osnovna sredstva gospodarskih organizacij delovni kolektiv v dobro vse družbene skupnosti na temelju socialistične demokracije. Pravičnega samoupravljanja proizvajalcev v gospodarstvu. Osnovna sredstva gospodarske organizacije se upravljajo v okviru družbenega plana in v drugih predpisih pod nadzorom družbe. Upravljanje je v tem, da gospodarska organizacija osnovna sredstva uporablja in uveljavlja druge pravice po predpisih te uredbe in drugih predpisih.

Osnutek določa, da gospodarska organizacija odgovarja družbi za celotno vrednost osnovnih sredstev in da jih je dolžna vzdrževati v polni vrednosti. Vsaok zmanjšanje vrednosti osnovnih sredstev bo morala gospodarska organizacija nadoknaditi družbi, ki ne bo priznala nobenega zmanjšanja vrednosti osnovnih sredstev kot osnove za zmanjšanje obveznosti gospodarske organizacije do družbe. Gospodarska organizacija bo plačevala družbeni skupnosti tudi obresti od vrednosti osnovnih sredstev, dokler se amortizirajo po določbah te uredbe in drugih predpisih. Vrednost osnovnih sredstev se bo zmanjševala za znesek vplačane amortizacije.

Stvari iz osnovnih sredstev bodo v prostem prometu, kar pomeni, da jih gospodarska organizacija lahko prodaja, toda samo na način, predviden s to uredbo. Osnovna sredstva se lahko povečajo z nakupom iz sredstev dolgoročnega kredita ali pa iz sredstev, s katerimi gospodarska organizacija samostojno razpolaga. Gospodarska organizacija ne bo mogla uporabljati osnovnih sredstev kot obratna in tudi ne bo imela pravice dajati stvari osnovnih sredstev v zakup. To bo dovoljeno samo v primeru, če so stvari iz osnovnih sredstev zaradi narave poslovanja ostale neizkoriščene. Teh stvari tudi ne bo mogla dajati v zakup državljanom

DANES PO SVETU

POGOVOR STALNEGA DOPISNIKA »BORBE« S KEMALOVIM SODELAVCEM HI KMETOM BAJUROM

Rimska raznarodovalna politika

Jugoslovanski predstavnik na zasedanju Ekonomsko-socialnega sveta OZN v Zenevi je predložil resolucijo o potrebi razširitve priporočil za preprečevanje diskriminacije tudi na tiste države, ki niso članice OZN. Omenil je stalno diskriminacijo v Italiji in coni A STO proti Slovincem. Italijanska vlada je spriču tega odgovorila po svojem konzulu v Zenevi, ki se udeležuje tega zasedanja kot opazovalec. To je bil za Italijanske liste signal, da so se močnejše pognali kolo protijugoslovske propagande, ki se je zlasti razmahnila v zadnjih dneh spriču poziva jugoslovanski vojaški misliji na razgovore v Washingtonu.

Predstavnik Jugoslavije je navedel v Zenevi številne prepričljive dokaze. Italijanski konzul Silimbani si je prizadeval, da bi jih zavrnil s tem, da je zanikal brez dokazov njihovo resničnost in izjavil, da odklanja »nepravilne obtožbe« proti njegovi oblasti. Izkoristil je priložnost, ki mu je bila dana kot opazovalcu, da govori na tem zasedanju in izrekel številne klevete na račun Jugoslavije, s čimer je ostal dosleden v besedah in dejanjih italijanski politiki.

Da diskriminacija proti Slovincem pa tudi proti Francozom in Avstrijcem, ki žive v Italiji, vendar pri slednjih v manjšem obsegu, obstaja, ni nikaka novost. Raznarodovanje je tridionalno sredstvo za reševanje ozemelskih zahtev i italijanskega ekspansionizma. Italijanska vlada je zelo pogosto prevzemala obveznosti in sama izdajala zakone, ki »jamčijo« pravice manjšin na njenem ozemlju, vendar pa se je zgodilo, da so kako izmed teh obljub v praksi stoševali ali pa da je kakemu Slovincu, ki se je skliceval na ta zakon, uspelo priti do svojih odvzetih političnih ali kulturnih pravic. Danes ima italijanska vlada v tem smislu obveznosti po mirovni pogodbi (15. in 16. člen) in ustavi (3. in 6. člen). Toda te obveznosti nesramno izigrava zlasti proti Slovincem.

Italijanski konzul v Zenevi je govoril o idilično enakopravnem življenju Slovincem v Italiji, podobno kot je tudi De Gasperi v zabekcu preteklega leta izjavil v Gorici, da bi Italijani v Jugoslaviji radi imeli iste pravice, ki jih Slovinci uživajo v Italiji. Kakšna je ta »idila«, je najbolje razvidno iz nekaj primerov diskriminacije proti Slovincem, ki nikakor ni prenehala, temveč se po intenzivnosti le od časa do časa menja.

Slovenski manjšini je prepovedana uporaba slovensčine. V Beneški Sloveniji ni 82 populnoma slovenskih vaseh nobene slovenske šole, učence pa denarno kaznujejo, če izgovore slovensko besedo, kot se je to zgodilo na pr. v vaseh Prosnid, Razdilo na pr. v vaseh Speter ob Napotje, Štoblanek, Speter ob Napotje in Gorenji Barnes. Slovenska listina »Soča« in »Matajurju« povzročajo stalno ovire pri izdajanju in razširjanju, podobno pa se dogaja tudi knjigarjam in tiskarnam »Mohorjeve družbe« in »Katoliškega tiskovnega društva«. Goriška prefektura ni hotela potrditi sklepe občinskega sveta slovenske vasi Sevodnje z dne 25. avgusta 1951, da bi nekatere ulice imenovali po znanih slovenskih pisateljih in zgodovinskih osebnostih. V Beneški Sloveniji so prepovedali uporabo slovensčine celo v cerkvah.

Podobno velja tudi za politične pravice Slovincem. Slovinci nimajo pravice niti do pokrajinske avtonomije, vsaj take, kakršna imata avstrijska in francoska manjšina. Ne morejo izvoliti svojega predstavnika v parlament, ker so umetno razdeljeni v tri volilna okrožja. V komisiji goriške občine je samo en Slovinc, v upravnem odboru pa ni nobenega. Med 84 porotniki ni nobenega Slovincu. Protipravno od-

zvetega premožja za časa fašizma še vedno niso vrnil.

Tako je v Italiji, toda prav nič bolje ni v coni A STO, kjer je po mirovni pogodbi (četrta in sedmi člen statuta STO) zajamčena vsem državljanom popolna enakopravnost. V coni A slovensčine ne priznavajo za uradni jezik, tam še vedno veljajo fašistični zakoni, naperjeni proti Slovincem, kakršni so na primer kraljevski dekret, ki prepoveduje uradno uporabo slovensčine, dalje dekret iz leta 1923 na podlagi katerega so decembra lani nasilno odstranili dvojezične napise na cestah v slovenskih vaseh občine Devina in Nabrežina itd. Slovenske šole niso stalne, položaj slovenskih šolnikov pa ni urejen. Stevilnih obsodb fašističnih sodišč za varstvo države in italijanskih vojaških sodišč, izrečenih proti Slovincem, ki so se borili na strani zaveznikov, še niso razveljavili. Sklep Mussolinijeve vlade o izropanju premoženja »Tržaške hranilnice in posojilnice« še vedno omogoča posameznim italijanskim organizacijam, izkoriščati to imetje. V predsedstvu cone A in drugih važnih upravnih in gospodarskih ustanovah ni predstavnikov Slovincem, čeprav tvorijo tretjino prebivalstva.

Slovensko narodno gledališče v Trstu še do danes ni dobilo stalnega poslopja in tudi ne prejema nikake gmotne pomoči.

To je slika položaja Slovincem v Italiji in na STO. Italijanska vlada to zelo dobro ve, vendar pa nima namena, kot smo se tudi tokrat prepričali, da bi se o rešitvi tega vprašanja razgovarjala z jugoslovansko vlado, ker je njej ta kamen spotike potreben za politiko izsiljevanja in trenj. Če so izsiljevanja nekoč prinašala sadove italijanskim politikom v času mednarodne napetosti in neposredne vojne nevarnosti, pa se danes spriču vedno tesnejšega mednarodnega sodelovanja obračajo proti sami Italiji in vedno bolj razplabljajo njeno slabost in nesposobnost, da bi v tem sodelovanju za zagotovitev miru na svetu konstruktivno sodelovala.

Turškim reakcionarjem iz stranke Milet ustava ni potrebna

Novi »zakon javne rešitve«: za versko propagando težka ječa — Omer Farukefendi kandidat za sultana in kalifa — Mnogoženstvo — Baretka Alifesi — »Mi smo za tradicije«

Istanbul, julija. V političnem življenju Turčije zadnje dni največkrat omenjajo ime politika in javnega delavca Hikmeta Bajura, bivšega osebnega tajnika Kemala Atatürka ter znanega borca za napredek v tej deželi.

Ta prepričani kemalist in demokrat je pred šestimi leti s skupino nezadovoljnejših Demokratske stranke ustanovil stranko Milet v prepričanju, da bo pripomogla k nadaljnjemu razvoju političnega življenja v Turčiji. Pred dobrim mesecem je bil Hikmet Bajur s skupino kemalistov primoran, da se je na kongresu te stranke pred reakcionarno večino umaknil in zapustil njene vrste. Reakcionarji pa se niso dolgo veselili zmage. Kmalu po kongresu so sodne oblasti ob odobravanju naprednega javnega mnenja za stranko prepovedale, ker je bilo dokazano, da je zlorabljala vero v politične namene.

Tedaj so reakcionarni verski krogi uprizorili proti Hikmetu Bajuru pravo gonjo. Zalili so ga in psovali, nek pravilnik pa mu je grozil s smrtjo. Toda Hikmet Bajur ni klonil.

Najti ga ni bilo tako preprosto. Nekoč sem se moral peljati čez vse Marmarsko morje do maloazijske obale, do Jalove, da sem tam zvedel, da je nekaj ur prej odpoval iz tega mesta. Potlej je minilo več dni in nazadnje se mi je posrečilo telefonično domeniiti s z njim glede sestanka: sestati bi se morala na kosilu v nekem hotelu v Istanbulu.

Tako v začetku pogovora je Bajur povdaril, da je za politično življenje Turčije značilno, da je bila za Kemala Atatürka reakcija malone nevidna. Pod pritiskom velikih reform, za uveljavljanje katerih Atatürk ni zbiral sredstev, hoče in njihovi somišljeniki niso smeli dvigniti glave. Ko je dobila Turčija sistem več strank, so se začele politične stranke reakcije prilizovati, da bi dobile glasove. Pojavili so se poslanci — »lovci

na glasove«. Nekateri poslanci Demokratske stranke so v predvolilni kampanji v tem oziru prednjačili.

Vodstvo Demokratske stranke pa je kmalu spoznalo, kako nevarna je ta politika, in pred kakimi šestimi meseci je začelo odločno akcijo, da bi takšne elemente iz svojih vrst izločilo. Po mnenju g. Hikmeta Bajura se je takrat začela množična, naravnost nomadska selitev reakcionarnih elementov iz Demokratske v stranko Milet, v kateri so se kmalu povzpeli na vodilne položaje, misleč da je zdaj napočil njihov čas, da pridejo s še večjim licitiranjem v korist koncesij verski reakciji na krmilo.

V pogovoru s g. Hikmetom Bajurjem je najzanimivejši njegov odgovor na vprašanje, kaj pravzaprav hoče verska reakcija v

Turčiji. G. Bajur misli, da »reakcionarni elementi v svojih zahtevah sploh ne poznajo meje«. Demokratska stranka je v predvolilni kampanji dala verskim krogom nekatere koncesije. Reakcionarji iz stranke Milet so menili, da je treba iti v licitacijah še dalje in da jim bo tako zagotovljeno, da pridejo na krmilo. Na vprašanje, kako daleč so šli njihovi predlogi, sem dobil odgovor: »Predvsem jim ni potrebna ustava, češ saj lahko s koranom vse uredimo. Ti ljudje bi radi, da bi se vrnila sultan in kalif, radi bi teokratsko državo in arabsko abecedo. Eden njihovih ciljev je tudi mnogoženstvo in zastrti ženski obrazi skratka, ti ljudje bi radi vpeljali srednjeveške zakone, po katerih so na primer hodže dobrih tristo let prepovedovali tiskarne in moderne znanosti v

Turčiji. Hodže se zdaj žilavo bore za uničenje kemalizma in moderne laične države. Reakcionarji so se naveličali nositi francoske čepice, baretke, radi bi spet nosili fese, da bi se medsebojno spoznavali. V svojih zahtevah ne poznajo ne mere, ne meje.

Reakcionarji se radi zatekajo še k enemu geslu: Atatürk je zavrnil tradicije, mi pa smo za tradicije, za teokratsko sultansko državo, za njene običaje in zakone. Mi tradicij ne priznamo, zato pravimo, da jih sploh nimamo. Njihov edini argument za to je: batina, fizično obračunavanje in ubijanje. V tem se zlasti odlikujejo turški Hitlerjanci in Društva »nacionalistov«, ki nenehno spreminjajo svojo firmo, nedavno pa so se preselili v stranko »Milet«.

Na vprašanje, ali drži, da imajo reakcionarni krogi stike s Sovjetsko zvezo, je g. Bajur odgovoril, da je to verjetno, ker je znano, da imajo mnogo denarja, ni pa mogoče ugotoviti odkod ga dobivajo. Znano pa je tudi, da Sovjetska zveza v Turčiji za razbijanje pridobitev kemalizma, torej za slabitev turške države uporablja prav te elemente ko ji je proletarijat obrnil hrbet.

Tu je napravil g. Bajur zanimivo primerjavo: Vprašal me je namreč: »Kdo zdaj najbolj napada Jugoslavijo? Sovjetska zveza in Vatikan. Nekaj podobnega se dogaja tudi v Turčiji.«

Ko sva se poslavljala, je pripomnil: »Ne pozabite, da je verska in vsa ostala reakcija podobna hudourniku: brž ko jez popusti, nas bo preplavila.«

Nekaj ur po tem pogovoru so iz Ankare sporočili, da je turška Velika skupščina sprejela »zakon o javni rešitvi«, po katerem je pod najstrožjimi kaznimi in težko ječo od 1 do 5 let prepovedano uporabljati reakcionarna verska gesla v politične namene. Razpustili so tudi stranko Milet, ki se je pripravljala na vzpostavitev sultanata in kalifata, mnogoženstva, arabske abecede itd.

Zanimivo je tudi, da je bil njen glavni kandidat neki princ Faruk — efendi, sin zločinskega sultana Abdulah Hamida, ki živi zdaj v Egiptu. S sprejetimi zakoni, z odločnim udarcem po organizacijah in posameznikih, ki špekulirajo z verskimi čustvi in skušajo potegniti razvoj te dežele nazaj, turška demokracija brani značaj svoje moderne laične države proti vsem, ki bi jo radi uničili in postavili Fark — efendija za sultana in kalifa.

Z. Pečar

ZAHODNA POMOC VZHODNI NEMCIJI

V treh dneh so razdelili 350 tisoč paketov

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Berlin, 29. julija. Računajo, da so do danes razdelili kakih 350.000 zavojev hrane prebivalcem sovjetske okupacijske cone. Podvojili so število krajev, kjer izdajajo pakete in število ujetencev. Ki so pri tem zaposleni. Vendar pa to ni zmanjšalo prerivanja in vrst. Včeraj in predvčerajšnjim so zdravniki in zdravniške pomočnice Rdečega križa posredovali v 7000 primerih.

Danes so z letalom poslali v Berlin prva živila, ki so jih z ladjami prepeljali iz ZDA v Hamburg. Dodaj so hrano delili iz zalog Zahodne Nemčije v zahodnem Berlinu.

Včeraj in predvčerajšnjim niso obmejni stražarji povzročali nika-

kih ovir prebivalstvu sovjetske okupacijske cone, ki je sprejemala pakete. Edino »ljudski policijske« so pred Potsdamom pisali imena tistih, ki so se vračali s paketi. V Vzhodni Nemčiji so zelo poostriili propagando proti sprejemanju »beraške pomoči«.

Včeraj so v sovjetski okupacijski coni razdeljevali ponarejeno izredno izdajo »Wochenspiegel« (časopis, ki izhaja v zahodnem Berlinu), v katerem je pisalo, da je berlinski senat sklenil deliti pakete upokojencem in brezposelnim v zahodnem Berlinu (nezaposlenih, ki sprejemajo pomoč, je v zah. Berlinu kakih 350.000). S tem so hoteli povedati prebivalcem sovjetske okupacijske cone, da so tudi v zahodnem Berlinu lačni in reveži.

Davi so vzhodnonemške radijske postaje objavile novico, da bodo imena vseh prevzemnikov paketov poslali različnim obveščevalnim središčem v zahodnem Berlinu in da bodo središča zahtevala od njih, naj postaneje vohuni in agitatorji.

Hkrati poročajo vzhodnonemške radijske postaje in tisk, da prihajajo nove pošiljke živil iz Sovjetske zveze in satelitskih držav.

R. V.

Pariz ni presenečen zaradi padca italijanske vlade

(Od našega stalnega dopisnika)

Pariz, 29. julija. Ze po volilnih rezultatih z dne 7. junija je bilo znano, da je napočil konec osemletni kontinuirani demokristjanski vladi. De Gasperi je v govoru v parlamentu, s katerim je skušal zadnji hip rešiti usodo svoje sedanje kratkotrajne vlade, je to le potrdil. Nacionalistični argumenti, ki jih je ob tej priložnosti razvil De Gasperi, da bi pridobil glasove monarhistov, niso naleteli na ugoden odmev v Parizu in to še tem-

bolj, ker se je De Gasperi poslužil svojega priljubljenega sredstva — izsiljevanja, in napravil to nespretnost, da se je mimogrede obregnil tudi ob Francijo in njeno stališče do evropske obrambne skupnosti.

Sodeč po komentarjih pariškega tiska, so padec De Gasperija, z razliko od Washingtona, ki je ogorčen, ker vidi v tem zmago protiameriških sil v Italiji, in Londona, ki je do neke mere vznemirjen zaradi morebitnih posledic za usodo evropske obrambne skupnosti, sprejeli v Parizu precej ravnodušno, čeprav vsi soglašajo, da ta dogodek ne more biti večjega političnega pomena.

M. U.

Turški list tolmači italijansko krizo

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Carigrad, 29. julija. Današnji tisk poudarja spriču padca De Gasperije vlade, da je to nedvomno konec obdobja povojne trdnosti italijanskih kabinetov. Tukaj sodijo, da sedanja kriza nikakor ne bo lahka in je tudi ne bodo mogli naglo rešiti, saj ni neke prave vladne večine.

Prav tako opozarjajo, da se je privikar od leta 1922 pripetilo, da je italijanska skupščina strmoglavila vlado. Posebno pozornost so posvetili reagiranju Beograda na padec De Gasperija. Casopisje poudarja, da razvoj dogodkov v Italiji ni nikogar v Jugoslaviji presenetil, saj je znano nepomirljivo stališče De Gasperija tako do tržaškega vprašanja, kakor do balkanskega pakta. Sedaj so tukaj vnovič obsodili poslednji De Gasperijev izpad v zvezi z odhodom jugoslovanske vojaške misije v Egiptu izvažal v SZ bombaž v zamenjavo za žito, kemikalije in stroje.

Z. P.

TRŽAŠKA KRONIKA

Čedalje več tatvin in sleparij

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Trst, julija. Med statističnimi podatki v Trstu so zabeležene tudi tatvine, ki jih je bilo lani 2468. Tatovi vlamljajo v poslovne prostore in skladišča skozi zaklenjena in nezaklenjena vrata, skozi okno in celo skozi stene. Kdaj pa kdaj se razširijo po Trstu vesti o tem ali onem poslovnem človeku, ki je naselil spretnim sleparjem. Zadnje čase dobivajo posamezni meščani grozljiva pisma. Neznanci zahtevajo od njih denar in jim groze s posledicami, če denarja ne bi dobili. Skratka, kriminal širi svoje področje.

KAKOR AL. CAPONE

Nekega toplega junjskega jutra je trgovec Pečar odprl vrata svoje trgovine in osupnil. Na tleh je ležalo pismo. Sklonil se je in ga odprl. Bil je radoveden, kdo neki mu po tako čudni poti piše. Najprej ni mogel razumeti, zakaj gre. Pismo je bilo namreč naslovljeno na njegovo ženo Danieho. Podpisan je bil »Miše«, ki je zahteval naj mu trgovčeva žena na zid pri barkovlanskem kopalšču pri Trstu položi 3000 lir. Če tega ne bi storila, ji je zagrozil s smrtjo.

Na policiji so Pečarju svetovali, naj to zahtevo izpolni, naj položi na zid ovitek, toda ne s denarjem, marveč s časopisnim papirjem. Pečar je tako tudi storil. Agenti civilne policije pa

so se pomešali med ljudi v bližini in pazili, kdo bo po ovitek prišel. V bližini je čakala na tramvaj gruča ljudi. Izenadna je stopil iz nje neki fant, se približal zidu, hitro vzel zavitek in skočil nazaj. Takoj so ga aretirali in ugotovili, da gre za 19 letnega Ermenegilda Tiberia.

Ljudi pa ne izsiljujejo samo fantiči, ki jih čisto navdahnje literarni kič. V Trstu ga je v obilju. V juniju se je pripetilo v Trstu še nekaj, kar kaže, da se kriminal po mestu širi. Podobno groznilo pismo je dobil tudi Domenico Pittari. Od njega so zahtevali 25.000 lir, češ da mu bodo sicer uredili dve leti starega otroka. Tudi Pittari se je takoj obrnil na policijo. Nazadnje se je pokazalo, da mu je pisala

pismo neka stara stanovalka iz iste hiše, kjer Pittari stanuje.

TRŽAŠKI SLEPAR ARETIRAN V ZAGREBU

Po Trstu kdaj pa kdaj love srečo tudi mednarodni sleparji. Eden med njimi, Abrams Levitas iz Tel Aviva se je nekega dne oglasil pri lastniku tvrčke »Citrus« in se mu predstavil, češ da je dunajski trgovec Alfred Dir. Lažni trgovec je pri »Citrusu« najprej naročil nekatere stvari in jih plačal v gotovini. Pozneje pa je prosil lastnika, naj mu kot poslovni človek poslovnomu človeku posodi 850.000 lir. Za to uslugu mu je obljubil, da mu bo čez dva dni, takoj ko se vrne na Dunaj, vrnil 3000 dolarjev. Da tržaški trgovec ne bi o

(Nadaljevanje na 4. strani)

Z VSEH STRANI SVETA

ARGENTINA Trgovinski sporazum z Zahodno Nemčijo

Buenos Aires, 29. julija. (UP). Uradno je bilo sporočeno, da bodo danes podpisali trgovinski sporazum med Argentino in Zahodno Nemčijo. Sporočeno je bilo tudi, da čaka na podpis še sporazum med Argentino in Sovjetsko zvezo.

Razen teh sporazumov, ki jih je argentinska vlada že sklenila, se bodo prihodnji teden začela pogajanja tudi s francoskimi predstavniki o sklenitvi trgovinskega sporazuma med Francijo in Argentino.

CILE Baker za Zahodno Nemčijo v vrednosti 20 milijonov dolarjev

Santiago de Chile, 29. jul. (United Press). Cileško ministrstvo za rudarstvo je odobrilo prodajo 13.000 ton bakra Zahodni Nemčiji v vrednosti okoli 20 milijonov dolarjev. S to prodajo bodo znatno razbremenili zaloge bakra v Cilu, ki znašajo sedaj kakih 60.000 ton.

Zaradi kopičenja zalog je bila vlada prisiljena znižati ceno čilskemu bakru, k je višja od cen na svetovnem trgu. Cile dobiwa kakih 75% svojega narodnega dohodka od prodaje bakra.

KOREJA Izgred na otoku Čedju

Fusan, 29. julija. (UP). Ameriške čete so včeraj uporabile solzilni plin na otoku Čedju, kjer so nasolili ujetnike, ki so izjavili, da se hočejo vrniti v domovino. V tem laborišču je odgovorildo pokončno 150 ujetih korejskih fašistov, ki so zahtevali, naj bi hkrati repatriirali vseh 500 ujetnikov iz njihovega bloka.

TURCIJA Ankara brez mesa

Carigrad, 29. julija. Včeraj je imela turška vlada v Ankari dve seji, na katerih je razpravljala o boju proti uračanju cen živilskih potrebščinam. Glavno mesto Turčije Ankara je bilo čeraj brez mesa, zato ker mesarji niso hoteli sprejeti cen, ki jih je določila mestna skupščina. Prišlo je do spopadov, tako da je morala posredovati motorizirana policija.

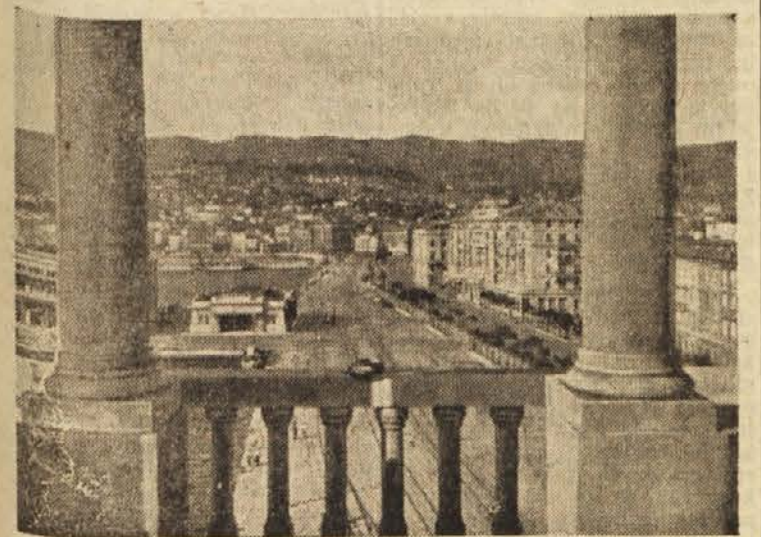
TUNIS Policijskega inšpektorja so ubili

Tunis, 29. julija. (AFP). V arabski četrti Tunisa so našli na cesti truplo inšpektorja tunijske policije Ben Mahmuda Ben Amare. Inšpektor je bil ubit s tremi strelji v hrbet.

Obično je, da se je boril z napačalcem, saj so našli v roki mrtvega inšpektorja njegov revolver. Policija je uvedla preiskavo.

HOLANDSKA Zamenjava sovjetskega veleposlanika

London, 29. julija. (Renter). Dosedanji sovjetski veleposlanik na Holandskem Zajcev, je bil odpoklican. Na njegovo mesto pa je bil imenovan bivši odpravnik poslov veleposlanštva ZSSR v Jugoslaviji Stepan Kiršanov. V sporočilu o tej spremembi je rečeno, da je bil Zajcev odpoklican zato, ker bo prejel novo dolžnost. Zajcev je bil od leta 1949 sovjetski veleposlanik na Holandskem.

Pogled na tržaško potniško pristanišče

Zadnja poročila

V PAN MUN JOMU SE ZATIKA

PRVI UKREPI KOMISIJE ZA PREMIRJE

NAZGIŠČEVANJE VOJAŠKIH INCIDENTOV PO UKINITVI SOVRAZNOSTI

Pan Mun Jom, 29. jul. (AFP). Nocoj je bilo objavljeno zavezniško poročilo, ki pravi da so se predstavniki Severne Koreje in Kitajske ter Združenega poveljstva v komisiji za izvedbo premirja na današnjem sestanku sporazumeli v naslednjih točkah:

1. neoboroženim osebam bo dovoljen takojšen vstop v demilitarizirano cono, da bi začeli graditi zbirne centre za ujetnike, ki naj bodo takoj repatriirani;
2. dovoljena je uporaba razstreliv in metalcev ognja za deminiranje zemljišča v demilitarizirani coni;
3. demarkacijsko linijo je treba čimprej dokončno določiti;
4. zastopniki nacionalnih društev Rdečega križa, katerih države so vključene v OZN, med njimi tudi Južne Koreje, se jutri prvič sestanejo v Pan Mun Jomu s severnokorejskimi in kitajskimi zastopniki.

Pan Mun Jom, 29. jul. (AFP). Glede obtožbe, da je Združeno poveljstvo prekršilo premirje, ki nokorejski predstavniki, je Združeno poveljstvo sporočilo, da se so jo davi objavili kitajsko-severna obtožba nanaša na krožni polet treh letal nad demilitariziranim področjem. Glede druge obtožbe, da so enote Združenega poveljstva po podpisu premirja streljale iz strojnica, je zastopnik Združenega poveljstva izjavil, da nasprotna stranka ni sporočila, ali je imela kakšne izgube ali škodo.

Južni in Severni na novih postojankah

Seul, 29. jul. (UP). Oborožene sile Združenega poveljstva in Severne Koreje ter Kitajske so domala zaključile svoj umik z bojne črte. Vojska Združenega poveljstva koplje nove roke in bunkerje, medtem ko odvažajo kitajski in severnokorejski oddelki, kakor poroča radio Peking, orožje in opremo na svoje nove položaje. Ko sta obe stranki skupno preiskovali »vmesno ozemlje«, da bi pokopali mrtve in zbrali opremo, ni prišlo do nikakih incidentov, marveč celo do tovariških stikov

med vojniki obeh strank, tako da je poveljnik VIII. armade v posebnem ukazu opomnil svoje čete, da ne smejo v stik z nasprotnikom. Umik na nove postojanke bo jutri na obeh straneh končan.

PRVI TRANSPORT UJETNIKOV

Kodže, 29. jul. (UP). Danes je odplul z otoka Kodže, kjer so največja taborišča Združenega poveljstva za vojne ujetnike, prvi parnik s 1800 severnokorejskimi in 600 kitajskimi ujetniki. Izkrkali jih bodo v Inčonu, od tam pa jih bodo poslali v Pan Mun Jom.

Indijska delegacija za Korejo

New Delhi, 29. jul. (Tanjug). 5. avgusta bodo odšli na Korejo predstavniki indijskih sil, ki bodo proučili možnosti nadzorstva nad vojnimi ujetniki. V uradnem poročilo o odhodu te delegacije je rečeno, da ima nalogo proučiti nadzorstvo nad ujetniki. V delegaciji bodo načelnik zunanjega

Dulles je prejudiciral združitev Koreje

Ostra kritika britanskega tiska spriču njegovemu stališču do Kitajske

London, 29. julija (Tanjug). Uradni zastopnik zunanjega ministrstva ni hotel danes komentirati izjave, ki jo je dal zunanji minister ZDA John Foster Dulles na včerajšnji tiskovni konferenci v Washingtonu. Izjavil je samo to, da se med britansko in ameriško vlado nadaljujejo posvetovanja o pripravi za mirovno konferenco o Koreji. Londonski poluradni krogi pa so Dullesovo izjavo sprejeli odklonilno in jo ocenili kot slabo znamenje za uspešno delo Generalne skupščine in politične konference.

Vodilni britanski tisk prav tako izraža nezadovoljstvo zaradi izjav zunanjega ministra ZDA. »Times« je zameril Dullesu, da je bil v svojih izjavah preveč zahteven in je tako zadržal nade

ministrstva Kumar Nehru, načelnik generalštaba Thorad, zastopnik indijskega rdečega križa, en civilni predstavnik in 6 oficirjev. Potovali bodo v Pjongjang in demilitarizirano področje ter se sestali s predstavniki obeh poveljstev v Koreji.

Avstralija in mirovna konferenca

Washington, 29. julija (UP). Danes so objavili, da je Avstralija obvestila ZDA o svojem namenu, da se bo udeležila korejske mirovne konference. Avstralski veleposlanik v Washingtonu je to jasno izjavil v razgovorih s funkcionarji ameriškega zunanjega ministrstva, ker hoče Avstralija sama zastopati svoje koristi na tej konferenci.

Isti krogi pripominjajo, da je še prezgodaj napovedovati, kako bo potekala politična konferenca. Za sedaj pa je očitno, da bi lahko Avstralija na njej igrala vlogo posredovalca med ZDA in Veliko Britanijo.

Prijateljski odnošaji z ZDA

Naš veleposlanik Vladimir Popović o nadaljnji ameriški pomoči

Beograd, 29. jul. (Jugopress). Jugoslovanski veleposlanik v ZDA Vladimir Popović, ki je te dni prisel v Beograd na običajno posvetovanje, je izjavil v razgovoru z urednikom Jugopressa, da se odnošaji med ZDA in Jugoslavijo razvijajo v prijateljskem duhu in na najpravišnji način.

»Zadovoljen sem z odnošaji, ki jih imamo sedaj z novim vodstvom ZDA«, je poudaril jugoslovanski veleposlanik, »in prepričan sem, da se bodo tudi nadalje povoljno razvijali, ker ni ničesar, kar bi nasprotovalo takšnemu razvoju.«

Na vprašnje, kakšne so možnosti za nadaljnjo ameriško po-

moč Jugoslaviji, je veleposlanik Popović odgovoril:

»Glede nadaljnje pomoči ZDA, tako gospodarske kakor vojaške, upam, da bodo navzlic zmanjšanju splošne pomoči, ki jo je izglasoval kongres, naše potrebe krite v takšni meri, kakor smo prosili.«

Razplet anglo-egiptskega spora

London, 29. julija (Tanjug). Minister brez listnice in državni tajnik v zunanjem ministrstvu Seldwin Lloyd je bil danes na kosilu v egiptskem poslaštstvu v Londonu.

Zastopnik zunanjega ministrstva je o tem izjavil, da je bil ta stik v okviru normalnih britansko-egiptskih odnošajev. V diplomatskih krogih pa sodijo, da se je Lloyd razgovarjal z egiptskim poslanikom o najnovejšem razpletu anglo-egiptskega spora.

Anglija za konferenco štirih ministrskih predsednikov, ZDA proti njej

London, 29. julija (Tanjug). V britanskem parlamentu so danes znova sprožili vprašanje konference predsednikov vlad ZDA, Velike Britanije, Francije in SZ, ne glede na predlagano konferenco zunanjih ministrov. V imenu predsednika vlade je odgovoril Richard Butler, da sovjetski vladi niso poslali takšnega povabila, vendar je poudaril, da bi britanska vlada v vsakem primeru pozdravila takšno konferenco, o kateri ni izključeno, da bo sklicana.

Glede sprejema Kitajske v OZN in delovanja britanske vlade v tej smeri, je Butler odgovoril, da je bolje počakati na zasедanje Generalne skupščine OZN. Dejal je, da je bila angleška vlada vedno mnenja, da je treba glede sprejema kitajske vlade odločiti na korejski mirovni konferenci. Vendar ni odgovoril na vprašanja laburističnih poslancev,

Zračni most za živila namenjena vzhodnonemškemu prebivalstvu

Bonn, 29. junija (Tanjug). Danes je odletelo iz Hamburga prvo letalo z ameriškimi živili, ki so namenjena vzhodnonemškemu prebivalstvu. Tako je bil vzpostavljen tako imenovani zračni most, po katerem bodo pošiljali ameriško pomoč v Zahodni Berlin, ker je nastala nevarnost, da bodo sovjetske oblasti ovirale redne železniške prevoze, ki morajo skozi sovjetsko okupacijsko cono. Do 15. ure še vedno nista prispela v zahodni Berlin dva vagona, ki bi morala priti že okrog 10. dopoldne. Po zadnjih vesteh so ju sovjetski organi držali na kontrolni postaji v Babelsbergu in prosili osebe, da ju je iztovorilo. Od takrat je izgubila vsaka sled za njima.

ZADNJE ŠPORTNE VESTI

KOSARKA
ZELEZNIČAR : ASK 62:46

Snoči sta na igrišču pod Cekinovim gradom tekmovala pred nekaj sto gledalci domača rivala Zelezničar in ASK. Po borbeni in razburilni igri je zmagal Zelezničar z 62:46 (33:14) in se s tem oddolžil za zadnji poraz. Najboljši strelac je bil Brumen (2), najpoštevnejši igralce pa Fugina, Sodiš ta dobro supačeli in Kavčić, proti koncu pa sta dovolila preostro igro.

TENIS
TROBOJ OB GARDSKEM JEZERU

Riva del Garda, 29. jul. (Tanjug). Nikolić : Grim (5) 6:2, 8:6, Jacobini

NOGOMET
ZA SVETOVNO PRVENSTVO

Pariz, 29. jul. (Tanjug). Danes so bili določeni termini za izbirne tekme za svetovno prvenstvo ki bo junija prihodnjega leta v Švic.

Jugoslavija igra v deseti skupini. V poštev je bila vzeta tekma Jugoslavija : Grčija 1:0 (9. maja 1953 v Beogradu) Nadalje bodo v tej skupini tekme Jugoslavija : Izrael 25. okt. v Skoplju, Grčija : Izrael 7. III. 1954 v Tel Avivu, Izrael : Jugoslavija 21. marca 1954 v Tel Avivu in Grčija : Jugoslavija 23. marca 1954 v Atenah.

KREDITI ZA MINIMUM PLAČ V GOSPODARSKIH ORGANIZACIJAH

Beograd, 29. julija. Zvezni izvršni svet je izdal dve novi uredbi z gospodarskega področja. Prva zadeva zagotovitev izplačila minimuma plačnega sklada gospodarskih organizacij. Z njo je urejeno zagotovljeno izplačilo 80% minimuma povprečnega plačnega sklada za državne gospodarske organizacije, ki dosegajo manj kot 80% plačnega sklada.

V primeru, da gospodarska organizacija v prejšnjem obračunskem razdobju ni dosegla niti 80% povprečnega plačnega sklada, ima pravico najeti kredit pri Narodni banki za kritje razlike med došenim skladom in 80% povprečnega plačnega sklada kakor tudi ustrezen znesek za socialno zavarovanje, kolikor je v skladu s to razliko. Določbe te uredbe se ne nanašajo na zadržane in družbene organizacije in na njihova podjetja ter delavnice, na privatna podjetja ter na tista gospodarska podjetja in delavnice, podjetja in ustanove, katerih plače so določene s posebnimi predpisi (pošta, železnice in podobno).

Obresti za te kredite bo določil odbor za gospodarstvo pri Zveznem izvršnem svetu. Kredit morajo podjetja vrniti v naslednjih obdobjih istega poslovnega leta iz došenega plačnega sklada, če je ta večji od 80% povprečnega plačnega sklada. Za izplačilo tega kredita sta potrebna pristaneke pristojnega ljudskega odbora in njegovo poročilo. Poročilo mora biti krajši od enega obračunskega razdobja. Če Ljudski odbor ne prevzame poročila, je dolžan v določenem roku izdati odlok o prenehanju nadaljnega obstoja gospodarske organizacije, ki ni ustvarila povprečnega plačnega sklada.

Poročilo za sprejeti kredit daje Ljudski odbor s sredstvi, dobljenimi iz davka na plačni sklad, ter iz preseška akumulacije, dosežene zaradi povečanja stopenj akumulacije in skladov v družbenem planu okraja. Če Okrajni ljudski odbor nima sredstev, da bi mogel prevzeti poročilo, kakor določa nova uredba, lahko zaprosi ljudsko republiko za pomoč glede izplačila te razlike. Če ljudska republika odkloni poročilo, je Ljudski odbor dolžan izdati odlok o likvidaciji gospodarske organizacije, ki ni dosegla 80% povprečnega plačnega sklada.

Če podjetje ne doseže plačnega sklada za kritje 80% povprečnega sklada v poročevanem roku, niti ni pristojni Okrajni oziroma Mestni od-

bor medtem izdal ukrepe za sanacijo tega podjetja oziroma ni dal poročila za nadaljnje kritje razlike med došenim plačnim skladom in 80% povprečnega dela plačnega sklada z določenim prispevkom za socialno zavarovanje. Je ljudski odbor dolžan izdati odlok o ukinitvi gospodarske organizacije. Delovni kolektiv tega podjetja lahko nadaljuje delo pod pogojem, da na račun plač razdeljuje samo doseženi plačni sklad.

Če ljudski odbor nima zadostnih sredstev za kritje razlike za katero je dal poročilo, lahko dvigne kredit pri Narodni banki z obrestmi, ki so določene za te vrste kredita. Rok za kredit, ki ga odobri banka ljudskemu odboru, ne more biti daljši od leta dni.

Gospodarska podjetja, ki v 1952. letu niso dosegla niti 80% povprečnega plačnega sklada, bodo krila razliko med došenim plačnim skladom in 80% povprečnega plačnega sklada z izdatki v breme proračuna Okrajnega oziroma Mestnega ljudskega odbora. To pa lahko store šele po odobritvi zaključnega računa za 1952. leto.

Zvezni izvršni svet je izdal tudi uredbu o obračunu in razdelitvi dohodkov gospodarskih organizacij. Uredba določa, da bodo gospodarske organizacije po podatkih svojega knjigovodstva obračunavale in razdeljevale doseženi dohodek, ki temelji na prodaji blaga, na izdanih fakturah, od česar se odbijejo gmotni stroški za proizvodnjo. Podjetje je dolžno, da obračuna doseženi dohodek in njegovo razdelitev konec vsakega tromesečja, kolikor ne sklene, da bo to storilo konec vsakega ali vsakega drugega meseca. Podjetja, ki po naravi svojega poslovanja ne morejo opraviti obračuna konec vsakega tromesečja, lahko dobe od Mestnega oziroma Okrajnega ljudskega odbora s privolitvijo tajništva za Narodno gospodar-

Imenovanje novega veleposlanika ZDA v Jugoslaviji

Washington, 29. julija (AFP). Odbor za zunanje zadeve ameriškega senata je danes odobril imenovanje Jamesa Riddlebergerja za novega ameriškega veleposlanika v Jugoslaviji.

TRŽAŠKA KRONIKA

(Nadaljevanje s 3 strani)

tem dvornil, mu je slepar pokazal ponarejen kablogram, v katerem je bilo govora o tem denarju.

Sprejel je od trgovca 850.000 lir in brez sledu izgubil Lastnik »Citrusa« je vprašal v Avstriji in zvedel, da na Dunaju res živi Alfred Dirli, ki pa ni trgovec. Razen tega je zvedel, da so pravemu Dirliju nedavno ukradli potni list. Šele tedaj se je tržaškemu trgovcu posvetilo v glavi, da je nasedel spremetno sleparju. Takoj je sleparijo prijavil civilni policiji, ki pa sleparja ni mogla izslediti. Pač pa ga je izsledila ljudska milica v Zagrebu. Slepar je namreč prispel v Zagreb, kjer je hotel poiskati nove žrtve. Zagrebška milica ga je na prošnjo tržaške civilne policije izročila tržaškimi oblastem.

KMETIJE, BORITE SE PROTI MUHAM!

V Trstu znajo podjetni ljudje služiti denar tudi s tablicami, ki priporočajo boj proti muham na civilno policijo v Catinari v angloameriški coni. STO so začeli nedavno prihajati kmetje s pritožbami. Nekdo je hodil po hišah in ponujal kovinske tablice z napisom o boju proti muham. Tablice je prodajal po 700 lir. Kmetje je jih spočetke niso hoteli kupovati, češ da se bore proti muham z raznimi učinkovitimi sredstvi. Zakaj bi se torej borili še tako, da bi kupovali drage kovinske tablice in jih pritrjevali na zidove svojih hiš.

Neznane pa je bil vztrajen S starim kmetom Antonom Komom se je dolgo prekal. Čok se nikakor ni dal prepričati, da bi mu tablica koristila v boju proti muham. Vdal se je šele, ko mu je neznanec zagrozil, da pride kmalu kontrolna komisija higienskega urada iz Trsta in da bo kaznovan, če na hiši ne bo imel predpisane tablice. Kmalu pa se je pokazalo, da higienski urad s tablicami ni v nobeni zvezi, še

Gospodarskim podjetjem, ki v polletni bilanci za razdobje januar-juni 1953 niso dosegla 80% povprečnega plačnega sklada s prispevkom za socialno zavarovanje, je dolžan Okrajni oziroma Mestni ljudski odbor dati poročilo za izplačilo razlike.

Nar. banka FLRJ bo ustavila nadaljnja izplačila razen izplačila morebitno doseženega plačnega sklada vsem istim gospodarskim podjetjem, za katere pristojni ljudski odbori bodo v dveh mesecih po uveljavitvi te uredbe ničesar ukrenili za njihovo sanacijo oziroma njihovo nadaljnje delo.

Gospodarske organizacije, ki so v 1952. letu izplačale plačni sklad, ki je bil večji od 80% povprečnega plačnega sklada, a ga niso dosegle, so dolžne da na ta način izplačane zneske vrnejo iz došenega plačnega sklada v 1953. letu, ko so plačale davke, tako da v 1953. letu ne morejo sprejeti več kot 80% plačnega sklada, dokler ne bodo vrnile vseh sežka sprejetih zneskov v 1952. letu. Odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta lahko v izjemnih primerih odloči, da se to izplačilo izvrši pod istimi pogoji in določim kazni, sovrmen razdobju. Uredba tudi določa, kaj je treba pomisliti pod povprečnim plačnim skladom, tako v 1952. kakor v 1953. letu.

Ta uredba velja od dneva objave v »Uradnem listu FLRJ«.

Obračuni dohodkov gospodarskih organizacij

Njih razdeljevanje in nadzorstvo Narodne banke nad njimi

stvo v izjemnih primerih tudi daljši rok za obračun in razdelitev dohodkov.

Odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta je izdal predpise o podatkih, katere mora obsegati obračun dohodkov podjetja, ki jih mora le-to poslati Narodni banki. Končni obračun in razdelitev dohodkov bo izvršen na temelju letnega zaključnega računa podjetja.

Narodna banka pregleda, če so obračuni in razdelitev dohodka v podjetjih izvršeni v smislu veljavnih predpisov. Pristojni ljudski odbor je dolžan izdati sklep o pravilnosti obračuna dohodkov in odobriti njegovo razdelitev, če podjetje na zahtevo banke ne popravi svojega obračuna.

Če podjetje v določenem roku Narodni banki ne bo poslalo obračuna dohodkov in razdelitev let-teh, pri njej ne bo moglo dvigniti nad 80% povprečnega plačnega sklada.

Bančna evidenca bo ohranila dosedanje tehnično obliko, vendar brez obračunavanja dohodkov po dosedajših razdelitvah. Narodna banka bo obračunavala dohodek in njihovo razdelitev do 30. junija 1953 za podjetja, za katere v 1953. letu vodi družbeno evidenco. Od 1. julija letošnjega leta pa bo vodila evidenco o doseženih dohodkih in njihovi razdelitvi za gospodarske organizacije, katere se nanaša ta uredba, in sicer na temelju podatkov o obračunu doseženega dohodka in podatkov, kako se je podjetje razdelilo.

Gospodarska organizacija plačuje akumulacije in sklade ter izplačila v breme plačnega sklada banki v visini sredstev, ki jih ima na razpolago. Če nima dovolj sredstev za izplačilo dosepe akumulacije in skladov ter izplačil v breme plačnega sklada, bodo naprej iz razpoložljivih sredstev izplačali dospelo akumulacije in sklade, iz ostanika pa bodo izplačali znesek v breme plačnega sklada.

Uredba določa tudi kazni za neatanjanje poročila o obračunu in razdelitvi dohodkov, če so imeli namen doseči gmotne koristi. Podjetje, ki bo podalo nenatančno poročilo, bo kaznovano z denarno kaznijo v znesku 20% povprečnega plačnega sklada, direktor, knjigovodja ali drugi pristojni uslužbenec pa s kaznijo 10.000 din.

manj pa njegova kontrolna komisija Tablice je prodajal kmetom in se izdajal za pristojnega higienskega organa samozvaneč Cosimo Rugiero iz Barija.

MOZ KI NIMA »SREČE«

Lopovi, sleparji in izsiljevalci se boje vsakega srečanja s policijo. Aretirani pa tale krivdo in napačenje vse sile, da bi se kakorkoli izmuznili. Zato so bili pred dobrim mesecem na policijskem ravnanstvu v Trstu zelo presenečeni, ko so zagledali pred seboj priletnega moža, ki je prišel povedat, da je kradel. Policiji so se zbrali okrog njega in ga radovedno gledali. Kaj takešnega se niso doživeli.

Attilio Dalton star 52 let, je na policiji priznal, da je prejšnjo noč v občinski delavnici kradel. Povedal je, da je že več mesecev brez dela in da nikjer ne more dobiti zaposlitve. Da ne bi bil v breme družini, se je odločil za tatvino. Ukradel je nekaj stvar, ne da bi jih prodal, marveč da bi ga aretirali in da bi tako vsaj nekaj časa imel stanovanje in hrano. Mož pa s tatvino ni imel »sreče«. Čeprav je kradel odlično in z namenom, da bi ga takoj opazili in aretirali saj je nalašč počasi lezel čez zid ga ni nihče opazil. »Nesreča« je hotela, da prav takrat ni bilo nikogar v bližini. Dalton je ukradene stvari spravil na varno in odšel na policijo.

Bil je prepričan da bo policiji lahko dokazal da je res kradel, toda tudi s policijo ni imel »sreče«. Sama ga ni mogla kaznovati, ker je šlo za tatvino. Izročila ga je sodišču ki pa ga je v njegovem veliko žalost in presenečenje aprotistol, češ da ni kradel z namenom, da bi koga oškodoval ali da bi se z ukradenimi predmeti okoristil, marveč zgolj iz potrebe, da bi rešil družino bremena. Tako je ostal Dalton kot brezposeln svojih družini v breme, kakor je bil doslej.

Mladen Petrinčić

Grotewohl o napakah in nalogah

enotne socialistične stranke in vzhodnonemške vlade ter o zadevi ameriških živil

Bonn, 29. jul. (Tanjug). Predsednik vzhodnonemške vlade Otto Grotewohl je v svojem govoru na zasjedanju CK kominformovske enotne socialistične stranke (SED) poudaril, da se bo njegova vlada kmalu zavzela za združitev Nemčije in za sporazum med prebivalci obeh con. Napovedal je tudi ukrepe, ki bodo preprečili vzhodnonemške delavce, da vodi vzhodnonemška vlada pravilno politiko. Priznal je, da njegova stranka v zadnjih dveh letih ni pravilno presodila mednarodnega položaja in nemškega nacionalnega vprašanja in da je bila zato njena politika »nepravilna in škodljiva«.

V sovjetski coni deluje tajno, dobro organizirano podtalno odporiško gibanje, ki je organiziralo tudi junjsko vstajo.

Partija bo ostala še nadalje zvesta politiki socialistične družbene ureditve, vladni aparat pa bo reorganiziran in pričeli bodo varčevati, predvsem v državni upravi in gospodarstvu. Stranka je spoznala svoje napake, ker so »njeni prijatelji proučili položaj in ji pomagali z nasveti in dejanji«. Sovjetov, ki je pri tem nanje mislil, pa ni hotel izrecno imenovati.

Grotewohl je priznal da so med junjsko vstajo izbruhnili nemiri v 252 občinah sovjetske cone, a stavke se je po njegovem udeležilo samo 5.5% delavcev.

Berlin, 29. jul. (AFP). Predsednik vzhodnonemške vlade Grotewohl je danes v parlamentu izjavil, da pomeni ameriška pomoč v živilih Vzhodni Nemčiji pravo izsiljevanje. Če ameriška vlada res želi pomagati, je vzhodnonemška vlada pripravljena kupiti v ZDA za 15 milijonov dolarjev živil, vendar taka, ki so ji res potrebna, ne pa prilivki ki »se

jih hočejo ZDA znebiti. Vzhodna Nemčija je pripravljena celo skleniti z ZDA pogodbo o izmenjavi blaga za 2 milijardi mark letno.

Grotewohl je znova zahteval razgovore med predstavniki bonnske in vzhodnonem. vlade že za prihodnji mesec. Po geslu »Nemci za eno mizo« je predlagal, naj bi se razgovori nanašali na novi volilni zakon, ukinitve omejitve v medicinskem osebnem prometu in razvoj medicinske trgovine.

Tudi v Beli Rusiji

London, 29. julija (UP). Izvedelo se je, da so v Beli Rusiji odstavili predsednika vlade Aleksaja Kleščeva.

V obveščevalnih londonskih krogih sodijo, da je ta odstranitev kakor zadnji dve v Moldaviji del splošne reorganizacije in čiščenja, ki so jih začeli takoj po aretaciji Lavrentija Berije. Zanimivo je, da so ljudje, ki so jih odstranili, v glavnem iz pravosodne uprave

DJERDAP - najlepša in najdaljša soteska v Evropi

Ko zapusti Panonsko ravnino, vstopi Donava pri Golupcu v najdaljšo in najlepšo evropsko sotesko — Djerdap. Soteska je dolga 13 km, tvorijo pa jo štiri soteske in tri kotline. Ob vходу v Djerdap se pred Gornjo Klisuro dviga 6 m visoka čer Babakaj.

GORNJA KLISURA

Nekaj niže od Babakaja leži podvodna čer Germanija. Tu se začne prva djerdapska soteska —

Gornja Klisura. Donava se v tem delu zoži do 230 m, struga pa se poglubi. Med Golupcem in vasio Brnjice je Donava v razdalji skoraj šest kilometrov globoka 15 do 45 m. Pod vasio Brnjice teče po Ljupkovski kotlini. Tu se postopoma razširi do 1500 m. V kotlini je struga plitva in polna podvodnih čer, ki zagrajujejo strugo. Za plovbo so morali izkopati 60 m široke in 2 m globoke prekope.

GOSPODIN VIR

Pod Ljupkovsko kotlinu se začne druga djerdapska soteska, Gospodin Vir. Tu predre Donava najvišji del južnih Karpatov. Struga se je zožila do 380 in 220 m, poglubi pa do 50 m. Z dna struge se dvigajo visoke skale. Poleg njih je voda v skalnatu dno izdolbila do 30 m globoke okrogle vdolbine. Nad takimi brezni so nevarni vrtinci.

Prej so mislili, da je Donava najgloblja v Velikem Kazanu (49 do 71 m). Strokovna služba Jugoslovanskega državnega rečnega brodarstva pa je ugotovila največjo globino 82 m v ogromni kotlini poleg skale Pjatra Lunga v soteski Gospodin Vir.

MALI IN VELIKI KAZAN

Pod hribom Greben se začneja do 2000 m široka Donjomilanovačka kotlina. Pod Donjim Milanovcem vstopi Donava v tretjo in najlepšo djerdapsko sotesko — Mali in Veliki Kazan. Bregova sta tu skoraj navpična in se dvigata tudi okoli 300 m nad strugo, ki se v tem delu zoži do 160 m. Donava pa je globoka 54 m. Ko zapusti Kazan, teče Donava skozi Oršavsko kotlinu, kjer se razširi do 1400 m.

SIPSKA KLISURA

Pod otokom Ada-Kale vstopi Donava v Sipsko klisuro. Skozi naravno skalnato pregrado, ki jo imenujejo Pregrada, so morali za plovbo izkopati Sipski prekop. Dolg je 2200, širok pa 80 m. Pregrada zagodži po širini dve tretjini velike reke, saj se razteza v razdalji 2 km od enega brega do drugega. Kadar je vode malo, štrle skale Pregrade 2 do 3 m iznad vode.

Pod Sipsko klisuro je Vlaško-pontijski bazen. Tako spaja Donava dva velika bazena — Pontijski in Vlaško-pontijski.

J. M.

Nova naprava v rafineriji nafte v Bosanskem Brodu

V rafineriji nafte v Bosanskem Brodu bodo zgradili tovarno parafina in dva nova oddelka namesto starih, z dvakrat večjo zmogljivostjo. Nove naprave bodo dograjene prihodnje leto. Ko bodo začeli obratovati, se bo vrednost proizvodnje rafinerije nafte povečala za kakih 80%. Tovarna bo izdelovala parafin, razen tega pa bo dajala plan za potrebe rafinerije in za potrošnje.

Da nam ne bo manjkalo sladkorja

Osišek, 13. julija

Na velikem državnem kmetijskem posestvu »Belje« ni bilo do leta 1923 nobene ustanove za pospeševanje rastlinske proizvodnje. Takrat so ustanovili postajo za selekcijo in oplemenjevanje rastlin. Njena naloga je zbirati in razmnoževati tiste vrste naših kultur, ki dajejo najboljše in največje donose.

Med največjimi uspehi te postaje je selekcija sladkorne pese. Sadovi so naravnost presenetljivi. Stara Jugoslavija je morala za sladkorno peso, kupljeno v Nemčiji in Českoslovaški, plačati na leto kakih 25 milijonov, zdaj pa pridelajo v brestovaški postaji že toliko zelo dobrega in aklimatiziranega semena, da krijemo 70% vseh naših potreb. Zadnja leta

delajo na tej postaji poskuse s pridelovanjem semena sladkorne pese na tako imenovani skrajšani način in dosegli so že zelo lepe uspehe. Sladkorno peso posejejo že v avgustu in je sploh ne populiho. Prihodnje leto, ko mine zima, ti posevki začno spet rasti in tako dosežejo dvakratni ali celo trikratni donos (18 do 25 metrskih stotov). S skrajšanim načinom prihranijo tudi mnogo časa, delovne sile in obdelovalne površine.

Selekcijska postaja v Brestovcu se ukvarja razen s koruso in sladkorno peso tudi s proučevanjem krmilnih rastlin in trav. Tudi na tem področju je dosegla zadovoljlive uspehe. Postaja je dobila zdaj 2000 ha orne zemlje, več živine in vsa potrebna proizvodna sredstva.

delajo na tej postaji poskuse s pridelovanjem semena sladkorne pese na tako imenovani skrajšani način in dosegli so že zelo lepe uspehe. Sladkorno peso posejejo že v avgustu in je sploh ne populiho. Prihodnje leto, ko mine zima, ti posevki začno spet rasti in tako dosežejo dvakratni ali celo trikratni donos (18 do 25 metrskih stotov). S skrajšanim načinom prihranijo tudi mnogo časa, delovne sile in obdelovalne površine.

Dragoš Stevanović

Mesto tifusa in zastarelosti

Prizren, julija.

Nad Prizrenom stoji stari zidovi rimskega mesta, o katerem ne vedo, koliko je staro. Dva kilometra dalje se blešči na soncu nagrobni spomenik carja Dušana, postavljen na visokem hribu, od koder vidiš daleč naokrog po prizrenski kotlini in na vrhove šar planine. Mesto od vseh strani obliha Bistrica, ki teče pod starimi hišami čudnih oblik, v pritličju krajše in ozje kakor v prvem nadstropju; to veliko privlačnostjo slikarjev in fotografov. Mesto krasi stari umetnostni spomeniki: Ljeviška cerkev z nedavno odkritimi čudovitimi freskami, Sinan pašina džamija, ki so jo zgradili iz kamena razrušenega samostana itd.

Bistrica je lepa, kadar teče skozi mesto, hkrati pa prinaša mestu tudi nesrečo. Tifus se pojavi skoraj vsako leto, ker je vodovod zastarel. Letos bodo porabili za ureditev vodovoda kakih deset milijonov.

Majhne tragedije

Noben stalni prebivalec Prizrena ni industrijski delavec. Prizrenski slaščičarji, gradbinci, rudarji in drugi delavci so razkropljeni po vsem svetu, samo v Prizrenu jih ni. Noben tovarniški dimnik se ne dviga nad vrhove džamij. Obrtniki so glavni prebivalci: kleparji, brivci, izdelovalci nožev, strojarji, koč. Smešno je in žalostno izdelovali ročno pipce in nože sto let po ustanovitvi Solingena. In v dobi atomske energije stroje v Prizrenu kaže še prav tako kakor pred nekaj stoletji.

Zdaj mnogi obrtniki propadajo. Prva leta po vojni so še nekako živeli, ko je bil trg na pol prazen. Zdaj pa je konkurenca čedalje hujša. Majhne tragedije obrtnikov, ki so jih drugod doživljali že v prejšnjem stoletju, se dogajajo zdaj v tem starem mestu.

Zlato

Nekdaj so živeli tod bogati trgovci. Imeli so majhne prodajalne, toda veliko bogastvo. V poletu in padcu prizrenskega prebivalca Hadži Farija se zrcali zgodovina mnogih prizrenskih trgovcev. Farija je imel razkošno hišo, polno krasnih preprog, zlata, draguljev in svile. Kralja je gostil v svoji hiši in bana in italijanske poveljnice. Njegova žena se je sprehajala po vrtu v obleki, stekani iz čistega zlata.

Po vojni so bili Hadži Farija zaprti. Včasih je zapornikom pripovedoval o zlatu, o čudovitih pregrinjah iz čiste svile, ki jih je kupil na Vzhodu, o praznikih in orgijah. Potem pa se mu je zadelo, da je sredi razbojnikov, ki ga bodo okradli. Začel je histerično kričati, da ni nikoli ničesar imel, da je bil reven ko crkvena miš. V njegovi hiši pa so našli po vojni nekaj deset kilogramov zlata...

Prizren ima precej šol: turških, šiptarskih in srbskih. Zvone zvonovi na pravoslavnih cerkvah, hodža »zapojec« pod večer z dlanmi za ušesi, na ulični konferenci (to je zapisano v zapisniku zbora volivcev). Abdulja kritizira ljudsko

oblast, ker ni dobro uredila stanovanjskega vprašanja. V molilnici džamije se zbirajo derviši in se klanjajo svojemu bogu, z nekega okna je slišati Chopinovo glasbo. Glasbena šola prireja koncerte, amatersko gledališče pripravlja nove predstave. *Voja Jovanović.*

Muslimanke v nedavni preteklosti

V Bosni se drevje šibi pod težo obilnih sadov

Letos bo sadje v Bosni izredno dobro obrodilo. Veje po sadovnjakih se šibijo pod težo, največ pa obetajo slive. V Hercegovini bo mnogo grozdja in smokev. Tudi orehi dobro kažejo.

Vprašanje pa je, ali bo mogoče vse sadje pravočasno odkupiti in predelati. Zdi se, da bo to nekoliko lažje kakor v prejšnjih letih, ker so začele v Bosni obratovati tovarne za konzerviranje sadja. Se bolje pa bi bilo, če bi večino sadja, zlasti sliv, izvozili v svežem stanju, ker gre sveže sadje na tujih trgih mnogo lažje v denar kakor suho oziroma konzervirano sadje.

V teh pasjih dneh si ničesar bolj ne želimo, kakor oddiha v takem kopališču, kakršno je v Portorožu, ki ga vidimo na sliki

Lekarne z zdravili proti rastlinskim boleznim

Uspeh agronoma Jovana Prokiča

Inženir agronomije odpira trgovino

Velika Plana, julija. V Veliki Plani in okolici imenujejo, zlasti vaščani, Jovana Prokiča »doktor«. Pravzaprav pa ni doktor medicine, niti kake druge znanosti. Pa tudi padar ni. Vendar pa mu pravijo tako, ker pregleduje bolnike, zdravi in piše recepte. Njegova ordinacija ima baje znatno več pacientov kot ostale v okraju.

Toda Prokič ne zdravi ljudi, temveč rastline. Včasih morda celo z večjim uspehom kakor pravi zdravnik zdravi ljudi. Zato je postal rastlinski zdravnik, ki je sicer po poklicu inženir agronomije, znan ne le v svojem kraju, temveč po vsej Srbiji in Jugoslaviji. Nedavno so o njem pisali tudi časniki, čeprav premalo. O njem so govorili na sestankih komiteja in na nekaterih konferencah v Beogradu, ker je kot vzoren rastlinski zdravnik opozoril nase. Ustanovil je prvo kmetijsko lekarno, ki prodaja razna rastlinska zdravila.

»Zelo pogosto«, pravi Prokič, sem v svoji dvajsetletni praksi premišljeval, kako bi znanost približal vaščanom.

Po dolgih premišljevanjih se vedno ni našel najprimernejše rešitve. Leto so minevala. Bil je agronom v raznih krajih in profesor na kmetijskih šolah. V vaseh je imel mnogo predavanj, kjer je razlagal nove pridobitve znanosti. Toda zaman — pričakovanih uspehov ni bilo.

Kmalu potem je prosil, naj mu dodelo trgovino. Zveza kmetijskih združenj in Okrajni odbor sta zavlačevala. Niso mogli razumeti — zakaj prav trgovino. Skoraj dva meseca jih je Prokič prepričeval, dokler jim ni dokončno razložil, da želi ustanoviti kmetijsko lekarno. Končno so ga razumeli. Podjetje »Zadar«, ki ga je nekdo napadalo, češ da daje nasvete, ki ne obetajo uspehov, mu je zdaj prvo priskočilo na pomoč. Z lastnimi sredstvi je opremilo sodobno prodajalno v zadržnem bloku Velike Plane.

Nad vrati je črkoslikar napisal: »Kmetijska lekarna ZOOFIT«. Velike črne črke se še niso popolnoma posušile, ko so pred trgovino že stale dolge vrste vaščanov. Voditelji so hoteli z majhno svečanostjo praznovati otvoritev, pa je niso mogli.

»Odpri te, odpri te!« so zahtevale vrste potrošnikov. Morali so jim izpolniti željo. Odpri so lekarno in sprejemali le po deset kupcev hkrati. Devet prodajalcev, kolikor jih je bilo prve dni v prodajalni, ni moglo postreči tolikšnega števila strank. Dnevni zaslužek je znašal nekaj stotisočakov. V dveh ali treh dneh so prodali vso letno proizvodnjo nekega »Zorkinega« proizvoda.

Seveda so se pripetile tudi nezgode, zlasti z recepti, na katerih

mora biti navodilo za uporabo obširnejše kot na drugih lekarnskih receptih. Na nekaterih piše celo: »Zdravilo sme dajati le agronom.«

Neki vaščan iz Starega sela je dobil zdravilo proti lucernini ličinki, ki je bila napadla deteljo. Na receptu je bilo med drugim rečeno:

»Sedem do deset dni ne pasti živine, ker je zdravilo strupeno.« Vaščan ni v živino vstrel tudi perutnine in je ostal brez kokoši in rac. Njegova žena, ki ji je bilo hudo za racami, je javno zmerjala Prokiča po vaši:

»Vrag vzemi njega in njegova zdravila!«

Vaščan jo je mrlil in smeje tolažil:

»Molči, žena in bodi zadovoljna. Če so poginile race so gotovo tudi ličinke. Če se to nebi zgodilo, mu ne bi verjel.

Vaščani izgovarjajo latinska imena

Prej so bili še vsi neizkušeni, zdaj pa že večina vaščanov pozna način uporabe novih zdravil. Po tem se lahko prepričate, če jim malo prisluhnete v lekarni:

»Sulfiazol za živino, prosim!« pravi vaščanka.

»Dajte mi arzokol!« zahteva brkat možak.

Kreazon, pepein, kalijev soliter, sumporol in še druge latinske izraze je slišati iz ust vaščanov. Kar ganjen si, da so naši Pomoravci,

pridni in napredni poljedelci, tako hitro postali Latinci!

»Proki mnogo dolgujemo,« nam je pravil vaščan iz Lozovika. »Kadar on napravi zdravilo, si lahko brez skrbi.«

Z malo truda si je Prokič pridobil neomejeno zaupanje vaščanov. Okrog 3000 litrov vina se je začelo kisati. Kmet je bil zaskrbljen — kolikšna škoda! Prosil je Prokiča pomoči, in le-ta mu je prečistil vino. Ko je bilo vse končano, je kmet segel v denarnico:

»Koliko sem dolžan tovariš doktor?« je vprašal.

»Samo 144 dinarjev. To so prevojni stroški,« je odgovoril Prokič.

»Saj to je skoraj zastoj,« je vzkliknil vaščan.

»Tako je pri nas agronomih,« je rekel Prokič.

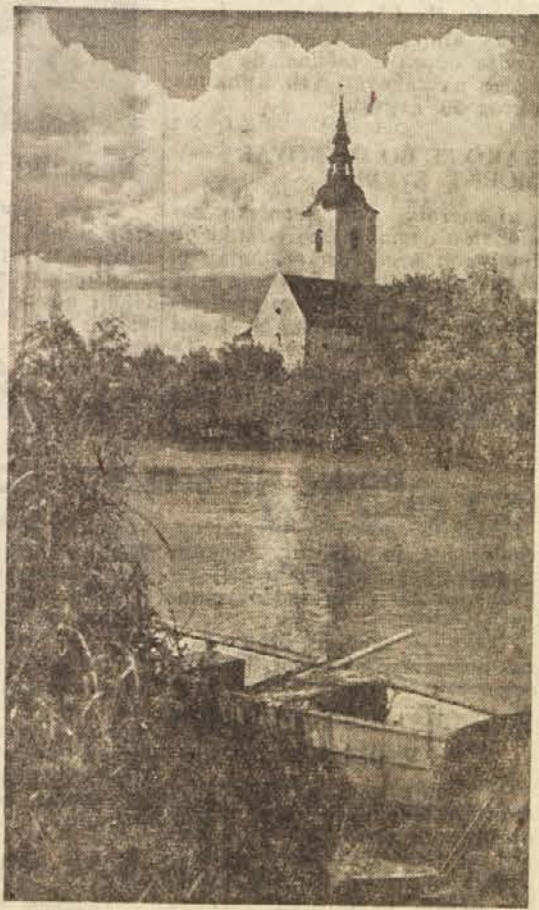
36 zastavic — 36 lekarn

Niti pet mesecev ni minilo od otvoritve lekarn, v Prokičevji pisarni pa je na zemljevidu Srbije zabodenih 36 zastavic. Zastavice zaznamujejo okraje, ki so posnemalji zglede pomoravskega okraja. Nedavno je bil v Veliki Plani prvi kongres kmetijskih lekarnarjev. Vsak dan dodaja Prokič nove zastavice, kar pomeni, da ustanovljajo nove kmetijske lekarnarje. Vse nove se kot otrok razveseli. Na piše jim pismo, želi uspeha in da kak nasvet.

J. R.

IZ NAŠIH KRAJEV

Kostanjevica bo proslavila 700 letnico

Skoraj težko je verjeti, da je prijazna Kostanjevica ob Krki tako stara, toda vendar je res, Kostanjevica je drugo najstarejše slovensko mesto. Lani je bilo 700 let, kar so ji bile podeljene mestne pravice. Letos 2. avgusta pa bodo 700-letnico proslavili.

Mesto je zgrajeno na majhnem podolgovatem otoku, ki ga okrog in okrog obliva Krka. Vendar ni otok naravnega izvora. Nastal je v srednjem veku tako, da so skopali okrog mesta rečno strugo. Na otoku držita od severa in juga dva mostova, po katerih je speljana po dolgem skozim mesto cesta Novo mesto—Zagreb, ki je hkrati tudi glavna mestna ulica. Vzporedno z njo se je na ozkem otoku lahko razvila samo še ena podolžna ulica, medtem ko ima mesto za prehode nekaj zelo kratkih prečnih ulic. V novjšem času se mesto širi izven otoka, in sicer ob cesti proti Novemu mestu.

Neugodne za mesto so skoraj vsakokletne poplave. Tedaj opravljajo promet od hiše do hiše s čolni. Pozna pa se mu v gospodarskem oziru pomanjkanje železnice. Krka je pripravna za najrazličnejše vodne športe in nudi tu izdaten ribolov. Kostanjevica je tudi izhodišče za izlete na Gorjance, do Opatove gore prideš od tod v poldruzi urah, na Trdinov vrh pa v petih urah.

Poglejmo nekoliko zgodovino Kostanjevice. Stevilni grobovi in zidovje iz rimske dobe pričajo, da je tu bila važna postojanka. Imenovali so jo Castagneum in je bila člen v verigi trdnjav ob Krki od Brežic do Novega mesta. V srednjem veku se Kostanjevica prvič omenja 1091 leta. Prvi njeni znani lastniki so bili grofje Breže-Seliški, ki so jih okoli 1043—44 nasledili koroški vojvode Spanheimi. Okoli 1250. leta je bila Kostanjevica važno trgovsko središče, ki je imelo celo lastno kovnico denarja. Tu so

celjski vojskovodja Jan Vitovec v bojih s Habsburžani. Ob smrti zadnjega celjskega grofa je pripadel grad z mestom Habsburžanom, ki so ga kot deželno knežji fevd dajali v najem. Leta 1795 ga je mestna občina kupila in preuredila za šolske prostore.

V bližini je nekdanji cistercijski samostan, ki ga sedaj imenujejo kostanjeviška graščina. Samostan je bil med najboljšimi in največjimi zemljiškimi posestniki v tedanji Kranjski. Med vojno je bil močno porušen in ima v njem svoje prostore Vinarska zadruga, znana po dolenskem cvičku.

Kostanjevica ima okrog 500 prebivalcev in je eno naših najmanjših mest. V okviru celotne kostanjeviške občine, ki šteje okrog 3000 prebivalcev, ima mesto svoj štatur.

Spominu sedemstoletnice bosta v Kostanjevici posvečena dva dneva, ki bosta izpopolnjena s kulturnimi, gospodarskimi in športnimi prireditvami.

V soboto 1. avgusta zvečer bo razsvetljeno mesto, po Krki pa bodo vozili okrašeni čolni okrog otoka. V mraku bo na okoliških gričkah zagorelo sedem kresov kot simbol sedmih preteklih stoletij.

V nedeljo bo ob 4. zjutraj budnica, potem pa bodo odprte vinarska, Gosadova in živinorejska razstava. Odprta bo tudi podzemna jama, ki bo električno razsvetljena. Ob enajstih dopoldan bo akademija in otvoritev združenega doma, popoldan pa plavalne tekme.

Kostanjevčani pričakujejo, da se bo ta dan oglasilo pri njih precej prijateljev Kostanjevice.

Pripetili so jih, da bi govorili njim v prid

V ptujskem okraju je Socialistična zveza vse od kongresa izredno delavna. Ze na predvolilnih sestankih, kjer so volili nove vaške in občinske odbore, so mnogo razpravljali o delu in o bodočih nalogah. Posebno veliko so govorili o zakonu o zemljiškem skladu in o odpravi viničarskih odnosov. Zlasti živahni so bili razgovori o tem v haloških vaseh, pa tudi po Slovenskih goricah. Ko je bil sprejet zakon o odpravi viničarskih odnosov pa je Socialistična zveza organizirala sestanke z vsemi vaškimi in občinskimi odbori, kjer so obravnavali organizacijska vprašanja in se pomenili tudi o organizaciji množičnih sestankov, ki so nato bili po vseh občinskih centrih in po

mnoгих vaseh. Ti množični sestanki so bili dobro obiskani. Na njih so razpravljali o obeh novih zakonih. Posebno živ sestanek je bil v Cirkulanah, ki mu je prisostvovalo okrog 250 ljudi. Tu so prišli na sestanek tudi nekateri prizadeti kmetje iz Ptujkega polja in pripeljali svoje viničarje, ki so morali pod njihovim pritiskom govoriti, da jim je bilo dobro. Toda velika večina navzočih je povedala tem izkoriščevalcem resnico v obraz in toliko, da jih niso pometali na cesto. »Minili so časi, ko ste nas izkoriščali, pa smo morali biti tihi,« so klicali za njimi. Živahni so bili sestanki tudi v Markovcih, Sodincih, Loperšicah in drugod.

Spet bi ga radi poslali v Kočevje

Na konferenci Socialistične zveze v Kočevju so delegati med drugim razpravljali tudi o nezdravih pojavih v nekaterih delovnih kolektivih kot na primer v Knečki zadrugi Videm-Dobrepolje, kjer si tajnik lasti vse pravice in oblast. V zadrugi so začeli odpustčati iz službe zavedne člane SZ, medtem ko zaposlujejo slabe ljudi ali pa take, ki zaposlitve niso nujno potrebni. Prav tako so delegati kritizirali špekulativno delo upravnika apnenice v Dobrem polju tovariša Cmaka. Na nepošten način je zaslužil več kot podjetje. Mnogo bolj je skrbel za svoj žep in si je nakopičil večji dobiček kakor celotni delovni kolektiv.

Predstavniki Okrajnega sindikalnega sveta Kočevje je ostro kritiziral vodstvo kolektiva »Triglave« v Trziču, ki ščiti Milana Peternela iz Kočevja. Peternel je nedavno tega vodil trgovino »Triglave« v Kočevju, zdaj pa ga hočejo spet nastaviti v Kočevju. Ljudje v Kočevju vedo, da je bil Peternel v nemški internaciji krivičen našim internirancem in tam je blatil tudi partizane, češ da so mu vse pobrali. Po osvoboditvi se je vrnil v Kočevje. Stanoval je v razkošnem stanovanju; vse odloče ljudske oblasti, naj

se preseli v manjše, zanj primerne stanovanje, niso imele toliko moči, da bi jih Peternel upošteval. Šele decembra 1945. leta se je pod pritiskom delavstva izselil. In takrat so delavci videli, koliko ima »ta revež« premoženja. Zdjaj pa pravi, če bi še drugi varčevali in tako dobro gospodarili kot on, pa bi tudi imeli vile. Naj bi Peternel povedal, kako je mogoče živeti z eno plačo družino, imeti gospodinjstvo pomočnico in še zgraditi razkošno vilo. Peternelu je bilo na več konkretnih primerih dokazano, da je ljudi goljufal s točkami in s cenami. Zaradi vseh teh stvari je delovno ljudstvo Kočevja zahtevalo, naj ga iz Kočevja odstranijo.

Zdjaj pa nekateri predstavniki delovnega kolektiva »Triglave« iz Trziča prosijo Okrajni komite Zveze komunistov Slovenije v Kočevju, naj bi delali s Peternelom roko v roki. V Kočevju menijo, če jim je Peternel tako pri srecu, pa naj ostane pri njih. V Kočevju pa imamo dovolj aktivistov-borcev, ki so delovni in sposobni, da bi mogli opravljati tako službo kot Peternel.

Protestno kritiko predstavnika sindikata so delegati pozdravili D. D.

Za ureditev stanovanj 13 milijonov

Delovni kolektiv Nafta v Lendavi je lani ustvaril 20.000.000 din sklada za prosto razpolaganje. Dolgo so razpravljali, kako ta sklad uporabiti, ker so nekateri delavci zahtevali, naj se razdeli v nagrade. S pravilnim pojasnjevanjem pa je članom Zveze komunistov in vodstvu sindikalne organizacije uspelo večino takih prepričati, da bodo denar koristneje uporabili za ureditev stanovanj in drugih javnih prostorov. Razprava je zajela širok krog ljudi, saj so se o tem menili na raznih sestankih, kakor tudi na zasedanju delavskega sveta.

Na zadnjem zasedanju pa je delavski svet Nafta odločil, da bodo za ureditev stanovanjskih zgradb uporabili 13.000.000 din in sicer 5.000.000 din za ureditev kopalnic v 104 družinskih stanovanjih, 8.000.000 din pa za zasteklitev oken v novih zgradbah, ki imajo sedaj le enojne šipe, in za zunanji omet teh stavb. Razen tega bodo porabili 600.000 din za ureditev dvoran, v kateri so kinopredstave, uporabljajo jo tudi za druge kulturne prireditve, zasedanja in sestanke. Iz sklada za prosto razpolaganje pa so prispevali tudi mestni klavnic 1.300.000 din za ureditev hladilnic, da se meso ne bo kvarilo, in prostovoljnemu gasilskemu društvu v Lendavi 500.000 din za gradnjo gasilskega doma.

Ostanek sklada, ki v tem razdelitvi ni zajet, bodo pustili kot rezervo za bodoče potrebe. Sicer je potreb mnogo. Nekateri se navdušujejo za to, da bi prispevali za ureditev novega športnega igrišča, drugi predlagajo

ureditev cest v novi naselbini, nekateri pa celo menijo, da bi bilo pametno, če bi kupili kamion, ker je večina sedanjih precej obrabljena. Vendar je delavski svet podjetja menil, da je dobro imeti nekaj rezerve, ker se v prihodnjih mesecih lahko pojavijo nujnejše potrebe.

Maršal Tito častni meščan Kamnika

O svečanostih, ki so bile ob občinskem prazniku v Kamniku, smo že poročali. V ponedeljek 27. t. m. pa je bila slavnostna seja Ljudskega odbora mestne občine Kamnik. Razen odbornikov ljudskega odbora so ji prisostvovali tudi zastopniki ustanov, organizacij in delovnih kolektivov mestne občine.

Tovariš Alfred Janko, predsednik LOMO, je govoril o zgodovinskih dogodkih pred in po 27. juliju — Dnevu vstaje.

Za njim je čestital k prazniku v imenu OLO Ljubljana-okolica predsednik gospodarskega sveta ing. Muha Gašper.

Zatem pa so navdušeno sprejeli predlog, da se za častna meščana Kamnika imenujeta maršal Tito in tovariš Tomo Brejc.

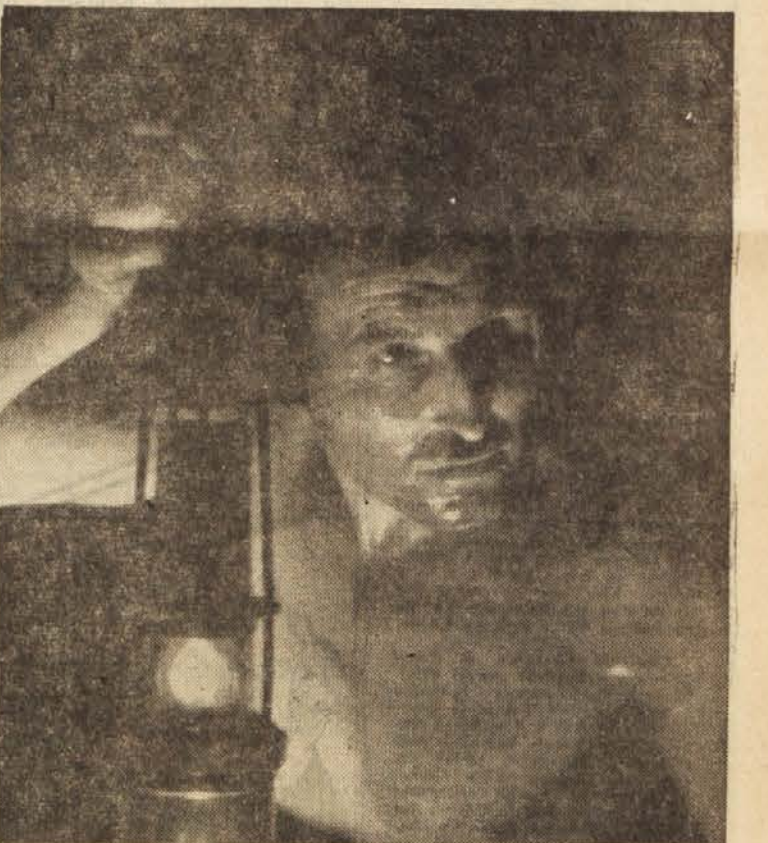
Če plačaš za »Ljudsko pravico-Borbo« naročnino do 15. v mesecu, si zavarovan za primer smrti zaradi nezgode za 40.000 din, za primer invalidnosti zaradi nezgode pa za 80.000 din.

NI VSE ZA RAZSTAVO!

Postojna, 29. julija Med drugimi zanimivostmi na razstavi v okviru Postojnskega tedna razstavljata v gospodarskem oddelku tudi oba poklicna fotografa Filač in Zirman.

Vendar je treba vedeti, da ni namen razstave le reklama, če-

priporočam, da bi jih razstavil v izloženem oknu. Fotograf Filač je pokazal, da mu je razen reklame tudi do tega, da bi nudil obiskovalcem užitek; naredil je nekaj prav lepih posnetkov, s katerimi bi se lahko predstavil tudi na večji fo-

Filač: Rudar s svetilko

tudi je to njen glavni namen; z razstavami tudi vzgajamo ljudem estetski čut. Zato menim, da Zirmanovi izdelki takšni kakršni so, Postojne lahko dal primerne prostore za atelje. Limil

Topla Kolpa vas vabi

Kolpa po pravici velja za najlepšo reko v Sloveniji, saj doseže v poletni vročini tudi do 30°C. Lepi senčni bregovi, porasli z jagnjedi, jelšami in vrbrjem, privlačijo v toplih poletnih dneh številne domačine in tujece. Da pa bi bil zlasti zadnjim oddih ob

Obrotniški dom ni v ponos celjskim obrtnikom

Notranjost celjskega obrtniškega doma so zdaj leta zelo zanemarili. Znotraj poslopja so stene odrte in onesnažene, strop v pritičnih prostorih pa je tako slab, da ogroža človekovo varnost. Na sestankih obrtnikov so že razpravljali o popravilu doma, a je vse ostalo le pri besedah. Ko so se pred nedavnimi na nekem sestanku spet povrnili na to vprašanje, so odborniki jeli tarnati, da ni mogoče dobiti zidarja — strokovnjaka. Vse kaže, da bo celjski obrtniški dom še vnaprej ostal tak, kakršen je sedaj, pa čeprav je v Celju nad 350 samostojnih obrtnikov.

Člani senovske Svobode bodo obiskali Logarsko dolino

Senovska Svoboda dokaj uspešno opravlja kulturno poslanstvo med rudarskim kolektivom. Več dramskih nastopov, pa tudi koncertov godbe in pesnega zbora je šlo prek domačega odra, mnogokrat pa je društvo gostovalo po okraju in izven njega. Da bi društvo nudilo članom tudi nekaj razvedrila, ki naj bi bilo zaslužno priznanje, hkrati pa tudi pobuda za nadaljnje delo, bo priredilo izlet v enega izmed najlepših področij naše otok domovine, v Logarsko dolino. V soboto 1. avgusta popoldne odinejo izletniki z dvema avtobusoma »Senovska« prenočili bodo pri Logarju, drugi dan pa si bodo ogledali lepote krasnega venca gora, ki obdajajo ta biser Zagorje Savinjske doline z izvirov in slapom Savinje.

Vsekakor lepo in zelo primerno veselje, ki ga more društvo pripraviti svojim članom.

vodi čim lepši in ugodnejši, sta bili v zadnjem letu na novo urejeni kopaljši v belokranjskem Podzemlju in v Metliki. Obe kopaljši sta bili sicer odprti že minulo poletje, toda med zimo je bilo odnesenega mnogo inventarja, polomljena so bila vrata, odrgane ključavnice, razbita streha in podobno. Zato sta bili obe kopaljši potrebni temeljitega popravila.

Medtem ko sta se za kopaljši v Podzemlju pozanimala predvsem občinski ljudski odbor in Kmetijska zadruga v Gradcu, je metliško kopaljši prevzelo varstvo tamkajšnje Turistično-olepševalno društvo. To društvo je bilo ustanovljeno šele letos spomladi, zato so bila njegova denarna sredstva dokaj skromna. Vendar mu je uspelo, da je na metliškem kopaljšu popravil vse kabine in dohod k vodi, uredil okrepčevalnico, postavil nekaj klopi in si nabavil ležalne deske. S pomočjo mestnega občinskega odbora so zamenjali svet in tako pridobili novo parcelo poleg kopaljša, kjer bodo uredili športne prostore. Zasadili pa so že vrsto topolov in pripravili plesno ploščo in prostor za godbo. Napeljali so tudi elektriko.

Načrtov je še mnogo, toda ti bodo izpolnjeni, ko bo v prihodnjih letih zagotovljen denar. Predvsem bo treba namesto sedanjih provizornih lesenih kabin postaviti zidane, treba bo misliti na stanovanje za stalnega oskrbnika, predvsem pa na sobe za tujece, ki se bodo le tako lahko zares odpočili ob topli in čisti Kolpi.

Da bi Olepševalno društvo krilo vsaj del stroškov, bo priredilo v nedeljo 2. avgusta v Metliki veselico ob Kolpi Prijatelji Bele krajine in tople Kolpe pridite!

Spomini na dogodke v Zagorju leta 1941

Dne 14. aprila 1941 so prišle prve nemške patrulje v Zagorje. Petokolonaši so že tri ure prej napovedovali njihov prihod ter nagovarjali ljudi, da se jih zbere čimveč na križišču pred lekarno, da bi jih pozdravili. Ali ljudje se niso odzvali besedam petkolonašev. Le mala skupinica je stala pred lekarno. Nemške fašiste je najprej pozdravil vodja pete kolone v Zagorju lekarnar Seihenbauer. V zahvalo za pozdrav pa je bil takoj imenovan za župana na občini Zagorje. Njegovi pomagači Suša, Požun, Miller, Arh pa so zasedli druge važne resore. Drugi dan 15. aprila 1941 pa so že prihajali nemški policisti in gestapo. Peta kolona je bila neumorno na delu in njeni člani so začeli po malem ovajati naše ljudi.

Dne 22. junija, 1941, ko so Nemci navalili na Sovjetsko zvezo, so se za naše Zagorje začeli črni dnevi. Takoj naslednji dan so Nemci imeli namen aretirati vse levo usmerjene ljudi, predvsem člane KP: Farčnika, Eberla, Maršana, Pintarja in druge. Toda vsi so se pravočasno umaknili v gozdove. Kmalu zatem je bila

minirana železniška proga od postaje Zagorje proti Renkam. Miniral jo je s svojimi tovariši Felč Pečar. Nemci so takoj po tem dogodku okreplili svoje patrulje, zaprli nekaj ljudi, ki pa niso bili prav nič v zvezi z akcijo na progi. Gmotne škode res ni bilo zaradi slabega razstreliva, vendar je nastal med Nemci preplah, zato so podvojili izdajalsko formacijo, tako imenovano »Werk-schutz«, ki so jo sestavljali sami delomrzenci; vendar je prišlo do nove sabotaže. Na rudniški separaciji je bil miniran glavni pogonski motor. Bila je nedelja 3. avgusta 1941. Takoj so sklicali sejo kulturbundovcev, ki so napravili spisek vseh sumljivih ljudi. Ze ob popoldanskih urah so mobilizirali nekaj kamionov, da bi odpeljali ljudi v celjske zapore. Takoj po polnoči pa so se pričele velike aretacije, vendar je ena tretjina tistih ljudi umaknila v gozdove. Kjer moških niso več našli, so aretirali njihove žene, otroke pa pustili same. Aretirane so bile žene Franca Klugek, Franca Tomažič in Rudolfa Kovič s hčerko. Kakih 30 aretiranih so odpeljali v celj-

ske zapore »piskers«. Zenske so ostale v Celju, moške pa so poslali v Mauthausen.

V gozdovih na Šipku nad Trojanami pa so se zbirali prvi borci za svobodo. Pričela se je formirati prva revirska četa, ki je krenila v noči 6. avgusta 1941 prek Trojan čez Podlipovico na Pleše, kjer so borci taborili. Naslednji dan 7. avgusta je ves dan lilo kakor iz škafa, borci so iskali zavetja pod drevesi, pa tudi »o ni dosti pomagalo, vsi so bili mokri in premrženi. Na večer pa so zasedli malo gorsko naselje Kobilk. Razpostavljene so bile straže, ostalo moštvo pa se je nastanilo na senikih. Drugo jutro smo zarana zapustili vas in se podali zopet na Pleše. Irti dan dopoldne se je četa reorganizirala na 4 vode, v vsakem vođu je bilo po 15 borcev. Komandant čete je bil Sergej Kraigher, političar pa je bila Tončka Čečeva. Popoldan je bil partijski sestanek, kjer je bilo tudi sklenjeno, da bodo pričeli z akcijami, in prva akcija naj bi bila še isto noč na Zagorje. Izdelan je bil tudi podroben načrt za napad na remško žandarmerijo in Werk-

schutz v Zagorju. Za napad so bile določene 4 skupine po 6 borcev. Napad naj bi bil točno ob pol enih ponoči 9. avgusta 1941 od štirih strani. Razposlane so bile tudi tri patrulje in sicer: prva, da bi minirala most v Zelenu in tako preprečila, da bi prišli Nemcem pomagat s Trojan. Druga patrulja električarjev je imela nalogo priključiti telefonsko omrežje na vod visoke napetosti. Tretja patrulja pa je krenila proti Bevkem in tam minirala cesto. Nalogo je dobro opravila. Če se ne motim, so bili to tov. Umek in Bastič iz Trbovelj. Cilj te akcije je bil, pridobiti orožje. Na večer 8. avgusta nas je obiskalo nekaj Zagorjanov, ki so nam prinesli hrano; veselo smo se pomenkovali ob tabornem ognju in na koncu je čez Pleše zadonela partizanska pesem »Nabrusimo kose«. Zagorjani so se odpravili v dolino, mi pa smo še zadnje uredili za pohod na Zagorje. Točno ob pol enih 9. avgusta so počili prvi partizanski strelci, ki so oznanjali neizprosno borbo za obstoj in svobodo vseh Slovencev in narodov Jugoslavije. Franc Tomažič

Sport in telesna vzgoja

DRZAVNO MLADINSKO PRVENSTVO V SKOKIH V VODO

Premoč Naprijedovih skakalcev

Ljubljana, 29. julija. — Danes se je pričelo mladinsko prvenstvo države v skokih v vodo. Nastopilo je 15 tekmovalcev s 3 m deske. Nastopili so samo trije klubi in sicer: Naprijed iz Zagreba in Zelezničar ter Ilirija iz Ljubljane. Najmočnejšo ekipo ima Naprijed, ki je v preneseni Janez Dobrin, kateri je z minimalnim treningom dosegel četrto mesto.

Rezultati: 3 m deska — moški: 1. Novak (Naprijed) 67,03; 2. Kufinec (Naprijed) 64,31; 3. Lasič (Zelezničar) 60,60; 4. Dobrin (Ilirija) 47,48; stolp 5 m — ženske: 1. Ibrkiš (Naprijed) 24,23; 2. Rubinič Sonja (Zelezničar) 20,77; 4. Perišič (Naprijed) 16,55. — cr.

V splošnem moramo reči, da je tekmovalce pokazalo veliko revščino plavalnega športa v Idriji, zato je bil zadnji čas, da je začel »Partizan« posvečati tej panogi večjo pozornost.

L. S.

NAMIZNI TENIS

Zadnji nastopi Dolinarja in Harangoza v Argentini

Buenos Aires, 29. julija. — Sinoči sta v Buenos Airesu jugoslovanska namiznoteniška igralca odigrala svoje zadnje tekme v Argentini. Dolinar je premagal Delatchea 21:14, 21:15, 21:16, Harangozo pa Rosochica 21:10, 21:9, 21:15. V igri dvojice sta Dolinar in Tarufu premagala Harangoza in Cosentina s 16:21, 21:13, 21:17. Harangozo in Dolinar bosta odpotovala iz Argentine v Čile.

Triglav s severno steno

V Budimpešti sta pred 30.000 gledalci tekmovali atletski reprezentanti Madžarske in CSR. Madžari so zmagali v tekmovalju moških ekip s 109:101, pri ženskah pa z 62:50.

BRANIK V KRIZI

Nekompetentni mariborskega Branika so v tekmovalju za vstop v II. zvezno ligo doživeli vrsto neuspehov in precej razočarali svoje številne simpatizirje. Sicer vsi upi za vstop v višji razred še niso izgubljeni (zadostuje jim le 1 točka v nedeljski tekmi proti Tekstilcu v Varaždinu), slabega vtiša z zadnjih tekem pa tudi s tem morebitnim uspehom v Varaždinu ne bodo mogli izbrisati.

KJE SO VZROKI SLABE FORME BRANIKA?

Zgodilo se je tudi najboljšim moštvom, da jim na tekmah nastopajo s ne gre. Pravimo, da so v krizi. Tudi Branika je trenutno v takšnem položaju. Razen tega je prišlo v klub pred kratkim do velikih nesoglasij med igralci in odborniki ter je zadelo šele s energičnim ukrepom razčistila uprava društva.

In še nekaj je, kar je težje razumljivo: trener Dragičević se pritožuje, da se igralci zelo neradno udeležujejo treningov. Pripovedoval nam je, da jih je bilo v zadnjem času na treningih redko-kdaj več kot 8. Vprašujemo se ali je to resnost igralcev nogometnega kolektiva, ki se hodi za vstop v II. zvezni razred? Nekateri igralci tudi treningov ne jemljejo resno. Postava moštva je za vsako tekmo drugačna in so prav v zadnjih nastopih preizkušali vsemožne »novosti«.

V nedeljski tekmi proti Sibeniku je kričlec Gajšek nastopil celo kot srednji napadalec, kar pa se nikakor ni omenilo. Popolnoma razumljivo! Saj tudi od tehotja ne moremo pričakovati, da bo pel bas! In še to! Vsak lajk je po prvih minutah tekme opazil, da Gajšku novo mesto nikakor ne leži in da prav pošteno »plava«. Pa se ni našel človek, ki bi do konca tekme popravil napako. Pomankljivo je tudi tehnično znanje igralcev: obkladanje žoge, precizno dodajanje in odkrivanje. Tudi taktično se moštvo ne zna prilagoditi igri nasprotnika.

Ze prej smo omenili nedisciplinno in pomankanje resnosti igralcev. Manjka pa tudi srca in ljubezni do kluba.

KAJ MENIJO BRANIKOVCI O II. ZVEZNI LIGI?

Ze od začetka so bili proti četni ligi, ki bo izredno obremenjevala sode-

ljoča moštva. Skupno bi, v primeru, da se uveljavijo v ligi, morali mnogo prepotovati, igralci bi izgubili vrsto dobnih dni, skupni stroški pa bi bili ogromni. Vse to je vplivalo tudi na moralno igralcev, ki imajo že danes, ko so igrali kvalifikacijske tekme le doma, v Varaždinu, Sarajevu in Sibeniku težave z dopusti.

KAJ JE TREBA UKRENTI?

Treba je posvetiti veliko pozornost vzgoji mladih igralcev in tem vcepiti ljubezen do kluba, tako da bodo z vsi resnostjo obiskovali treninge. Sestavitvi je treba standardno moštvo in izboljšati tehniko in taktiko igre. Z dobro voljo vseh, ki delajo v klubu, bo tudi moštvo prav gotovo kmalu prebrodilo krizo. Za nedeljo pa igralcem Branika želimo čim več volje in zaupanja v zmago!

Rim — Italijanski tisk piše, da bo Fiorentina odigrala tekmo z zagrebškim dinamom za »Grasshoppers pokal« 6. septembra v Zagrebu. Potemtakem bo Fiorentina takoj po tekmah za italijansko državno prvenstvo odšla gostovat v Jugoslavijo.

Moskva — Švedsko nogometno društvo »Gjurgarden« je nastopilo v Moskvi proti Dinamu in bilo poraženo s 4:2.

Uprava

»LJUDSKE PRAVICE - BORBE«

Ljubljana

Kopitarjeva ulica 2

Poštni predal 42

Zakaj so planinski tabori?

Pri organiziranju medrepubliškega tabora planincev in proslave 60-letnice slovenske planinske organizacije, ki bo v dneih od 1. do 3. avgusta letos v Vratih pod Triglavom, smo se vprašali, zakaj so taki tabori potrebni in čemu naj služijo. Pogosto so se silile celo opazke, da gre v takih primerih samo za dosego finančnih uspehov in da sta planjevanje in krokanje glavni del taborov. Vsa ta vprašanja in podobne pikre opazke kažejo, da posamezniki ne ločijo, kaj je dobro in kaj slabo.

Slovenija je pretežno gorata dežela in je zato razumljivo, da smo Slovenci planinci in da se naša planinska dejavnost kaže v vseh svojih vejah: v alpinistiki, gorništvu, izletništvu in v visokogorskem smučarstvu.

Po osvoboditvi je slovenska planinska dejavnost dosegla velik razmah, ki je deloma škodovala njeni kvaliteti. Nastale negativne posledice

DANES OB 18. URI NA IGRISCU LJUBE SEBICEJA KOSARKARSKA TEKMA BRANIK - SLAVIJA

so planinska društva delno odpravila z vzgojnimi delom, ki je uspevalo zlasti tam, kjer so društva organizirala pogoste izlete in kjer so se vodili izkušeni, razgledani in moralno neporečni planinci. Planinske organizacije v nekaterih republikah se

še danes borijo z osnovnimi vprašanji planinske dejavnosti in pogosto nihajo med taborištvom in izletništvom. Dolžni smo, da jim s svojimi izkušnjami pomagamo pri ustvarjanju pogojev za nadaljnji razvoj gorništvu in alpinizmu.

Namen planinskih taborov je, da vsem prijateljem gora, vprečnim in divjim planincem, gore približamo, da jih usmerjamo po poteh, katerim bodo s svojimi fizičnimi in moralnimi silami kos in da jim vcepjamo vse moralne vrline pravega gornika.

Po zamisli organizatorjev bo tabor v Vratih to tudi potrdil. Na taboru v Vratih bo za vse veliko doživljeno, ožarjeno s tisoči raketi in z umetnimi ognji. Nastopi pevcev, folklornih skupin z gorenjskimi pesmi in predvajanja kratkih planinskih filmov, bodo razveselila vsakogar. Zbor planincev in podelitev častnih znakov najbolj zaslužnim bosta nedvomno veliko priznanje najzaslužnejšim. Z odkritjem spomenika padlim planincem v NOB bo zaključil nedeljski program. Sledili bodo skupinski izleti v vse smeri in alpinistični vzponi v navezah najboljših slovenskih alpinistov. Naslednji dan bo odkritje spomenika pesniku Julijem Alp Kugyju, čigar velike zasluge po odkrivanju lepote slovenskih gor so neprecenljive. Sledil bo še ogled planinske razstave v Trenti.

Nerešeno je le vprašanje planjevanja. To razvado so nekateri za-

nesli v planinske postojanke, ki so bile pred vojno še mirne, vzorne izhodiščne točke planincem. Vemo, da so pri nas vse visokogorske postojanke založene z vinom, pa v njih planjevanja doslej nismo zasledili. Tudi na taboru v Vratih bodo stojnice, kjer bodo točili različna vina, stvar organizacije pa je, da bodo pravočasno preprečili planjevanje, izgrede in pretiravanja. V množici so možni najrazličnejši primeri, vse ne rednosti pa bo mogoče omejiti, če bodo vodje skupin in odborniki posameznih društev opravili svojo vzgojno nalogo.

Ocenimo torej vse dobre in slabe strani planinskih taborov in prepričani bomo, da morejo biti tabori koristni, če so skrbno in dobro pripravljeni.

Član Glavnega odbora PZS

III. SVETOVNO PRVENSTVO V KANUJU IN KAJAK-SLALOMU JE KONČANO

USPEH MILANA ZADELA

Preteklo soboto in nedeljo je bilo v Meranu v Zgornji Italiji svetovno prvenstvo v kanuju in kajak slalomu. Udeležba je bila izredna, nastopilo je 157 posameznikov in parov iz 16 držav. Jugoslovani so nastopili samo v eni od štirih disciplin, in sicer v kategoriji F1 (enosedežni zložljivi čolni moški). V naši reprezentanci so bili: Svet, Gombač, Hlavacek, Ulija, Drovenik, Ropret, Zadel. Proga je bila dolga 800 m in so jo morali voziti dvakrat. Naše moštvo se je v skupnem plasmanu uvrstilo na četrto mesto. Med posamezniki v tej disciplini je dosegel lep uspeh Milan Zadel, ki je skupaj s favoritom Sausgruberjem zasedel drugo in tretje mesto za zmagovalcem Kirschbaumom.

Rezultati so naslednji: posamezniki: 1. Kirschbaum (Zah. Nemčija) 330,1 točke; 2. in 3. Milan Zadel (Jugoslavija) in Sausgruber (Avstrija) 333,5 točke. Moštveni plasman: 1. Avstrija 1020,6 točk; 2. Vzhodna Nemčija 1059,4; 3. Zahodna Nemčija 1112,6; 4. Jugoslavija 1241,0; 5. Francija 1338,4.

Pretekli četrtrek so odigrali člani SD Doboj (BiH), ki potujejo kot člani Početniške zveze po Sloveniji, tekmo z mladinci TD »Partizan« Postojna. Zmagali so z rezultatom 64:56 (88:24). M. A.

V petek ob 20.30 na Kolesiji

GLASBENO-PLAVALNA REVIJA

Nastopilo bo 14 plavalk pariškega Racinga

V zadnjih letih se je po svetu razvila nova plavalna panoga, ki jo v raznih deželah različno imenujejo. FINA (Mednarodna plavalna zveza) je imenovala figurativno plavanje, Amerikanci sinhronizirano plavanje, Francozi plavalni balet itd.

Ta nova plavalna disciplina ima podobna pravila, kakor skok v vodo, telovadba itd. Vsi liki, ki jih je moč napraviti na vodni gladini in pri potapljanju, so razdeljeni v 48 skupin. To so: »kolo«, »raka«, »hoja po vodi«, »perisko«, »morski pes«, »zvojni«, »morska zvezda« itd. Vsak lik ima točna pravila, kako ga je treba izvesti. Tako so nastala zanimiva tekmovalja v tem novem sportu, ki zahteva od tekmovalca, da zna odlično plavati in ima smisel za ritem.

Plavalke znanega pariškega kluba »Racing«, ki bodo gostovale v raznih naših mestih, nam bodo omogočile, da se seznanimo s to novo plavalno panogo.

V Ljubljani bodo nastopile plavalke Racinga 31. julija in 1. avgusta zvečer ob 20.30 na Kolesiji. Razen plavalnega baleta bo 14 Francozinja plavalo v vseh treh osnovnih plavalnih slogih. V tem moštvo so tudi nekatere slavne francoske plavalke.

Monique Berlioux, najboljša francoska plavalka v hrbtnem slogu, je že 14 let neprestano francoski prvak na 100 m hrbtno (od 1938 do 1952). Hkrati je tudi mednarodna prvakinja Angije, Nizozemske, Belgije in Jugoslavije. Naši državni gostovalec je 1951. v dvoboju Francija-Jugoslavija v Zagrebu, tri dni kasneje pa je na mednarodnem prvenstvu Jugoslavije v Ljubljani z lahkoto osvojila prvo mesto. Takrat je imela že trideset let in bogato športno kariero za seboj, tako da je našim novinarjem izjavila, da je bil tisto njen zadnji tekmovalni nastop v življenju. In resda potem 1952. ni več nastopila, vse do francoskega prvenstva v Parizu avgusta 1952. Berliouxova namreč ni mogla biti kos številnim prošajam svojih športnih prijateljev in po sedmih dneh treninga je znova postala francoska prvakinja v času 1:21,0. Jacqueline Vauvrecy je za Janjivo

sestro najbolj znana plavalka mlade generacije. Na tekmi Francija-Jugoslavija v Zagrebu, ko je imela komaj 16 let, je uspešno nastopila v hrbtnem in prostem slogu. Njeni letošnji rezultati, 5:30,0 na 400 m prosto in 1:31,0 na 100 m hrbtno pričajo o velikem napredku te talentirane tekmovalke.

Francoise Duthheil je dosegla na 100 metrov hrbtno 1:24,0. Je šolska prvakinja Francije v tej disciplini za letošnje in minile leto.

in Martine Pierre Luis in Servane Vandenbergre sta francoski juniorski prvakinja na 100 m prosto, oziroma 100 m prsno.

Vse ostale članice Racingovega moštva plavajo v vseh treh slogih enako dobro. Povprečje njihovih rezultatov na 100 m prosto znaša 1:23, pa tudi v prsem in hrbtnem plavanju so dosegle zelo dobre uspehe.

Razen sedem točk figurativnega plavanja bodo nastopile v prav toliko plavalnih disciplinah, in sicer po dve tekmovalki v vsaki. Tako obsežen in naporen program kaže, da so to zares izredne športnice.

V petek bodo vstopnice za plavalno revijo na razpolago ob 17. ure dalje le na kopalnici Kolesiji.

Monique Berlioux, najboljša francoska plavalka

Monique Berlioux, najboljša francoska plavalka

Ognjanov trener Odreda

Zvedeli smo, da je Mile Ognjanov, dosedajni trener nogometnega kluba Vojvodina, podpisal je dni pogodbo s ljubljanskim Odredom. S 1. avgustom bo prevzel Ognjanov dolžnost trenerja ljubljanskih nogometašev.

OBVESTILO

DRŽAVNEGA SEKRETARIATA ZA NARODNO OBRAMBO

Delo za podeljevanje

PARTIZANSKE SPOMENICE 1941

Je prenehala 31. decembra 1952. in po tem roku obvešča vse prizadete, da Državni sekretariat za narodno obrambo v bodoče ne bo jemal v pretres niti odgovorjal na vprašanja, prošnje in pritožbe v zvezi s podelitvijo partizanske spomenice 1941.

Iz Državnega sekretariata za narodno obrambo 3003 1-1

ZMAGA ATLETOV ŽELEZNIČARJA V TUJINI

V ponedeljek zvečer so se vrnili v Ljubljano atleti ljubljanskega železničarja, ki so v soboto in nedeljo gostovali v Kapfenbergu v Avstriji. Sprva je bil predviden dvoboj z reprezentanco delavskih društev Sp. Štajerske, nastopili pa so tudi člani »Kriketa« iz Dunaja.

Klub veliki vrnitvi so bili na troboju dovoženi zelo dobri rezultati, saj je bila konkurenca prav močna, atletske naprave pa odlične. Zanimivo je, da v Kapfenbergu, ki je majhno mesto in šteje le 22.000 prebivalcev, tudi obsežne športne naprave. Najlepši borbi sta bili v toku na dosegel nov avstrijski mladinski rekord, in na 1500 m, kjer je zmagal Špacapan, Hafner je dosegel letošnji najboljši čas med mladinci C. Pomembnejši rezultat Borštarnja v skoku v daljino (6,81), s katerim je dosegel nov jugoslovanski mladinski rekord.

Člani Železničarja so zmagali na 110 m z ovirami, na 100 m, na 1500 m, v štafeti 4 x 100 m, v skoku v višino in daljino ter v metu krogle, medtem

ko so zmage na 3000, 400 m, v metu kopja, pripadle Avstrijcem. Skupni rezultat tekmovalja je bil Železničar : Sp. Štajerska 61,5:41,5, Železničar : Krieket 62:41.

Tehnični rezultati so naslednji: 110 m ovir: 1. Puc (Z) 15,9; 100 m: 1. Soba (Z) 11,4; 400 m: 1. Kahr (K) 51,9; 1500 m: 1. Špacapan (Z) 4:09,4; 3000 m: 1. Dietmer (Kriek); 4 x 100 m: 1. Zelezničar (Moljk, Zupan, Borštarn V., Soba) 45,4; 2. Kapfenberg 46,0; 3. Krieket 46,2; daljina: 1. Borštarn V. (Z) 6,81 m (nov jug. mlad. rekord); krogla: 1. Güth (K) 49,51 m; kroglja: 1. Penko (Z) 13,35 m.

ŠAH

Veleojster Gligorić je sprejel pismo povabilo, naj se udeleži manjšega turnirja, ki se bo začel konec decembra v Göttingu. Razen njega, ki bi bil edini tuj mošter, bodo nastopili vsi najboljši švedski šahisti na čelu s Stahlbergom. Po turnirju bi odšel na večje turnirje po Švedski. Ni znano, ali bo naš veleojster vabilo sprejel.

PHILIPPS OPPENHEIM 52 VELIKA PREVARA

ILUSTRACIJE: JESA MILANOVIC

»Da, njega mislim. Kaj se je skrivalo za njegovim obiskom tisto noč, še zdaj ne morem razumeti. Ne razumem tudi, zakaj se me je ogibal, čeprav sem malone v isti službi njegov predstojnik. Tu sva že od začetka pred čudnim dogodkom, katerega konec je še bolj čuden. Wolffa so tisto noč iz vaše hiše odpeljali v angleški zapor.«

»To je neverjetno,« je dejal Dominey topo.

»In vendar je res,« je vztrajno trdil Seaman. »Vsak član naše službe mora vsak mesec sporočiti centrali, kje se mudi. Od Wolffa pa po tisti januarski noči ni nobene vesti. Na drugi strani pa smo posredno dobili obvestilo, da je tu v zaporu.«

»Toda to je protizakonito, nezaslišano!« je protestiral Dominey.

»Nobena država ne more imeti zaprtega državljana druge države, ne da bi dokončno sestavila obtožnico ali da ga ne bi postavila pred sodišče.«

Seaman se je »nračno nasmehnil.

»To je vse lepo za običajne primere,« je dejal. »Toda Wolff je bil že več let zaznamovan človek. Wilhelmstrasse bi zagnala hrup, če bi to kaj zaleglo, toda koristi ne bi bilo nobene. V tem trenutku sedi v nemških zaporih tudi nekaj Angležev in English Foreign Office niti ne pomisli na to, da bi vprašal, kako je z njihovo usodo. Bolj kakor Wolffova usoda me skrbi skrivnost njegovega obiska pri vas in njegova aretacija malone na mestu.«

»Najbrž so mu sledili do moje hiše,« je pripomnil Dominey.

»Da, niso pa mogli kar meni nič tebi nič vdreti v sobo vašega osebnega sluge, da bi odvelki Johanna Wolffa in ga vrgli v Norwich Castle ali kako drugo ječo,« je pripomnil Seaman.

»Najbolj pa me skrbi v zvezi z Wolffom to, da je njegova ugrabitev nekaj, česar mi ne razumemo. Saj imamo mnogo enako dobrih in celo še boljših ljudi kakor je Johann Wolff, in čas, ko smo jih lahko uporabili, je minil. Vi ste zdaj naše veliko upanje, Dominey.«

»Torej lahko z začetkom kmalu računamo?«

Seaman je navdušen popil izdaten požirek renskega s slatino.

»Kmalu,« je odgovoril svečano. »Dvoma o tem sploh nikoli ni bilo. Tudi če bi Rusija ustavila mobilizacijo, tudi če bi se vsi srbski državniki na kolenih in z vrvo okrog vratu priplazili na Dunaj, ne bi nič pomagalo. Znak je že dan. Vsa Nemčija je podobna velikanskemu vojaškemu taborišču. Vojna se bo začela natanko dvajset mesecev pred rokom, ki so ga bile določile naše najvišje oblasti, toda priložnost je preveč ugodna, preveč zapeljiva, da bi odlašal. Konec avgusta bomo v Parizu!«

»To je res važna novica!« je zamrmral Dominey in se za hip ustavil pred odprtim oknom.

»V najvišjih krogih so me lepo sprejeli,« je nadaljeval Seaman. »Vi in jaz sva na začetku seznama tistih, ki jih čakajo bogate nagrade. Njegovo veličanstvo popolnoma odobrava, da nočete izkoristiti njegovega dovoljenja in se oženiti s princeso Elderstrom. Von Ragastein se je pravilno odločil!« je rekel cesar.

»To niso dnevi za poroke, to so najpomembnejši dnevi, ki jih je kdaj doživel svet, dnevi rojstva velikega cesarstva, najmočnejšega, odkar so nastali kontinenti in odkar gledajo zvezde na svet. To so besede našega vzvišenega vladarja. V njegovih očeh je najvažna stvar iti naravnost proti cilju. Vi ste šli naravnost proti

cilju v nasprotju z mojim nasvetom, v nasprotju s Ternilhofovim nasvetom. Za to boste nagrajeni.«

Seaman je počasi končal večerjo in sluga je pospravil z mize. Seaman in Dominey sta spet ostala sama. Seaman je s cigaro med zobmi pihal pod strop goste kolobarčke dima in kdaj pa kdaj zamahnil z njo, da bi svoje besede poudaril.

»Von Ragastein,« je dejal, »naša dežela je velika. Ustvarili bomo veliko cesarstvo. Nocoj mislim samo na velike stvari. Za vas imam cel seznam navodil, z mnogimi podrobnostmi. Toda to lahko še počaka. Govoriva o bodočnosti naše domovine, o veliki in slavni usodi najmočnejšega naroda, kar jih je kdaj dobilo pravico vladati svetu. Morda boste pomislili, da je Nemčija zdaj vznemirjena. Niti najmanj! Vsakemu so določili in pojasnili njegovo nalogo. Vsak izmed nas gre v vojno kot močan del velikanskega stroja. Vsak polk pozna svojo postajo, vsak komandant baterije svoj položaj, vsak general svojo natančno črto napada. Preskrba, uniforme, bolnišnice, vsaka enota, ki si jo lahko mislite, vsem je pot do najmanjše podrobnosti izračunana.«

NAROČILNICA

Podpisani _____, kraj _____

ulica _____, pošta _____ naročam

»Ljudsko pravico - Borbo« in prosim, da mi jo začnete z _____ redno pošiljati.

Naročnino bom nakazal po položnici, katero priložite prvi številki, oziroma jo bom plačal po inkasantu.

Datum _____ Podpis: _____

Odrežite in nam pošljite:

DNEVNE NOVICE

Poziv vsem prekmorskim borcem. V okviru priprav za proslavo desetletnice ustanovitve primorskih brigad pozivamo vse borce navedenih enot: I. L., II., III., IV. in V. prekmorske

V soboto dne 1. avgusta 1953 otvoritev GOSPODARSKE RAZSTAVE V DOMŽALAH

brigade; 2. tankovskih brigad, ki so prišle iz Italije; 3. artiljerijske brigade; 4. minometalskega bataljona; 5. pripadnike aviacije, veže itd.; 6. vse pripadnike delovnih enot, ki so na kakršni koli način in kjerkoli sodelovali za NOVJ, n. pr. v Italiji, Siciliji, Sardiniji, Korziki, Franciji, Sev. Afriki itd., da se prijavijo pri-

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe LRS
Stanje dne 29. julija 1953 ob 7. uri: Iz Zahodne Evrope se počasi bliža padavinsko območje, ki bo le danes ponoči vplivalo na vreme pri nas. Danes je v Sloveniji delno oblačno vreme. Drugod v Jugoslaviji pa pretežno jasno vreme. Temperature ob 7. uri so bile od 22°C na severnem Jadranu do 27°C na južnem Jadranu. V Kopru je bila temperatura morja 23°C. Napoved za četrtek, dne 30. julija 1953: Pretežno lepo vreme z delno oblačnostjo. Zjutraj po kotlinah megla. Temperatura ponoči do 12°C, podnevi do 30°C.

pravilnim odborom na sedežu svojega okraja zaradi sodelovanja na omenjeni proslavi, ki bo od 5. do 8. septembra t. l. na Okroglici pri Gorici. — Podrobna navodila bodo objavljena v dnevnem in lokalnem tisku, preko radia, kakor tudi po občinah. — Pripravljalni odbor za navedene enote v Postojni.

Nov turistični vodnik. Pod to glavo je priročila TZS v 8. številki svojega glasila »Turistični vestnik«, da je pravkar izšel vodnik »R. Badjura: Izbrani izleti po Gorenjskem, Goriškem, Notranjskem, Dolenjskem

Nad 100 razstavljalcev iz okraja Ljubljana okolica s področja industrije, obrti, trgovine in gostinstva.

in Zasavju, ki sta ga izdali Državna založba Slovenije in Turistična zveza Slovenije, založila pa ga je DZS. Pomotoma pa je bilo dodano: Cena 240 din namesto 250 din.

DANES IN JUTRI KINO

KINO »UNION«: Ameriški barvni film »Onstran Missourija«. Tednik. Predstavi ob 18. in 20. uri.
KINO »KOMUNA«: Ameriški film »Zadeva Paradine«. Tednik. Predstavi ob 18. in 20. uri.

KINO »SLOGA«: Ameriški film »Aferna na Trinidadu«. Tednik. Predstavi ob 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 17. ure dalje.

KINO »TIVOLI«: Ameriški barvni film »Onstran Missourija«. Tednik. Predstava ob 20.30 uri.
LEJNI KINO »BEŽIGRAD«: Ameriški film »Zadeva Paradine«. Tednik. Predstava ob 20.30 uri. Prodaja vstopnic v obeh kinematografih eno uro pred pričetkom predstave.

KINO »SISKA«: Italijanski film »Sanjala sem o rajju«. Tednik. Predstavi ob 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic od 17. ure dalje.

KINO »TRIGLAV«: Zaprt!
KINO »SLOGA«: Zaprt!
LEJNI KINO »DOM MILICE«: Francoski film »Pariz poje«.

CELJE — »UNION«: Ameriški film »Carrie«.
CELJE — »DOM« in »LEJNI«: Ameriški film »Roseana McCoy«.

Restavracija, zabava in ples na prostem.

BLED: Francoski film »Vsa pota peljejo v Rim«.
KAMNIK: Slovenski film »Jara gosposda«.
ZADOBRAVA: Francoski film »Prekleti«.

VEVČE: Angleški film »Begunec«.
DOMŽALE: Nemški film »Mamljiva nezvestost«.

RADOVLJICA: Ameriški film »Aretacija«.
JESENICE — »RADIO« in »LEJNI«: »SVOBODA«: Franc. film »Ustreljen ob zori«. — »PLAVZ«: Ameriški film »Srečanje s Frankensteinom«.

MURSKA SOBOTA: 30. julija: Angleški film »Encore«.
31. julija: mehiški film »En dan življenja«.
KRANJ — »LEJNI«: »PARTIZAN«: Ameriški barvni film »Veliki Carlos«. — »SVOBODA«: Italijanski film »Sanjala sem o rajju«.

RADIO

DNEVNI SPORED ZA ČETRTEK, DNE 30. JULIJA 1953

5.00—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) — vmes ob 5.10—5.20 Jutranja telovadba — 5.30—5.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska — 6.00—6.10 Jutranja telovadba — 6.30—6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda — 7.00—7.05 Radijski koledar — 7.10 Mali koncert lahke glasbe — 7.30 Napoved časa, poročila in pregled dnevnega sporeda — 12.45 Zabavna glasba, vmes objave — 13.00 Oddaja za žene — 13.10 Pester spored orkestralne in solistične glasbe — 13.50 Sportno predavanje — Drago Ulaga: Naša proizvodnja športnih rekvizitov — 14.00 Nekaj poskočnih narodnih — 14.30 Mali koncert lahke glasbe — 14.40 Mali zabavni orkestri vam igrajo — 15.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.10—15.30 Zabavna glasba, vmes objave — 18.00 Operni napravi — 18.30 Iz bojev naših narodov — Slavko Kobe: Vpad v Srbijo — 6. proletarska na Sutjeski — 18.40 Igra godba na pihala Ljubljanske garnizije pod vodstvom kapetana J. Bruna — 19.00 Radijske reklame — 19.10 Zabavna glasba, vmes objave — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Od melodije do melodije — vmes ob 20.30—20.40 Domače aktualnosti — 21.00 Iz del skladatelja Zoltana Kodalyja (glasbena oddaja s komentarjem) — 22.00 Napoved časa, poročila in pregled dnevnega sporeda za naslednji dan — 22.15 Plesna glasba — 22.55—23.00 Lahko noč — 23.00—24.00 Na valu 327.1 m: Oddaja Radia Jugoslavija za tujino (Prenos iz Zagreba).

DNEVNI SPORED ZA PETEK, DNE 31. JULIJA 1953

5.00—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) — vmes ob 5.10—5.20 Jutranja telovadba — 5.30—5.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska — 6.00—6.10 Jutranja telovadba — 6.30—6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda — 7.00—7.05 Radijski koledar — 7.10 Opoldanski koncert — 12.30 Napoved časa, poročila in pregled dnevnega sporeda — 12.45 Zabavna glasba, vmes objave — 13.00 Uredniškova beležnica in pionirska pošta — Glasba za pionirje — 13.30 V pesmi in plesu po Jugoslaviji — 14.30 Radijske reklame — 14.40 Igra orkester George Melachrino — 15.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.10—15.30 Zabavna glasba, vmes objave — 18.00 Koncert baritonista Franca Leskočka, pri klavirju Marijanu Lpovšek — 18.20 Zdravstveni nasveti — 18.30 Slovenske narodne in umetne pesmi pojo naši mladinski zbori — 19.00 Radijske reklame — 19.10 Zabavna glasba, vmes objave — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Večerni orkestralni spored: Bedřich Smetana: Iz čeških logov in gajev, Vasilij Mirk: Simfonična suita, Modest Musorgski: Noč na Golem brdu — 21.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.15 Pri-

„PRUGA“

TEHNIČNA POSLOVALNICA ZA PROMET Z ŽELEZNIŠKIM IN GRADBENIM MATERIALOM — Beograd, Knez Mihailova št. 50/1 (tel. 26-495, 25-716, 26-965, 23-067)

»PRUGA« oskrbuje po naročilih vsa podjetja v državi, ki polagajo industrijske tise z: železniškimi tračnicami (X-a, S-45a), IV-a); tračnicami za dekoviljski tir (12.5; 9.3 kg); priborom za železniške tračnice in dekoviljski tir (tirfoni, tračniški žebli, žebli za dekoviljski tir, spojke, podložni ploščici itd. vseh vrst in dimenzij); okretnicami za dekoviljski tir, kretnicami za normalni, ozki in dekoviljski tir in pragi vseh dimenzij.

»PRUGA« daje brezplačno strokovne nasvete podjetjem v zvezi z opremo in polaganjem industrijskih tirov.

»PRUGA« prodaja po tovarniških cenah vse proizvode: Tovarne mostov in kretnic iz Crvenega krsta, Tovarne cementa in salonitnih izdelkov »15. september« iz Anhovega in Podjetja za izdelavo in montažo železniških varnostnih naprav »Bloksignal« iz Niša.

»PRUGA« oskrbuje po naročilih vsa železniška, gradbena in ostala podjetja v državi s: proizvodi črne metalurgije; ploščatim železom raznih dimenzij; črno pločevino 0.50, 0.60, 0.75, 1, 7, 12 in 15 mm; žičnimi žebli 60—100 mm; jekleno poltrdo žico 1.2 in 2.5 mm; hladno valjanimi trakovi 130×0.22 mm; bakreno žico 30×3 mm; izolatorji VKD/10, II-76 in N-80; nosilci za izolatorje 16 in 25 mm; Pöschljevimi 18 in 26 mm in vijačnim blagom. Gradbenim lesom, železniškimi pragovi, kretniškimi in mostovnim materialom, »S« sponkami za prage, salonitom, salonitnimi vodovodnimi in kanalizacijskimi cevmi, salonitnimi cevmi za dimnike, metriskimi lesenimi vozički za zemljo, železnimi vozički za gramoz, vilami za gramoz, kakor tudi z ostalim gradbenim materialom.

MESTNI LJUĐSKI ODBORI, INVESTITORJI!

Za vodovod in kanalizacijo vgrajajte salonitne vodovodne in kanalizacijske cevi, ki so dva in polkrat cenejše od litoželeznih z istimi tehničnimi pogoji in jamstvom tovarne. Zahtevajte prospekte!

»PRUGA« ima široko razporedeno poslovno mrežo in svoje odjemalce po vsej državi. Obračajte se na »PRUGO«, ki vas bo postregla najbolje, najsolidneje in po najugodnejših cenah.

2959 1-1

jetno zabavo! (lahka, zabavna in plesna glasba) — 22.00 Napoved časa, poročila in pregled sporeda za naslednji dan — 22.15 Blaž Arnič: Povodni mož, koreografska simfonična slika — 22.35 Novosti iz literature — Venture Garcia Calderon: Kondorjevo maščevanje — 22.55—23.00 Lahko noč — 23.00—24.00 Na valu 327.1 m: Oddaja Radia Jugoslavija za tujino (Prenos iz Zagreba).

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA

Četrtek, 30. jul., lekarna: »Studenti«, Gorkega ul. 18.

Petek, 31. jul., lekarna: »Centers«, Gosposka ul. 12.

KINO

»PARTIZAN«: 30. julija: Ameriški film »Rapsodija otočnosti«.

31. julija: Ameriški film »Rapsodija otočnosti«.

»UDARNIK«: 30. julija: Ameriški barvni film »Rudniki kralja Salomona«.

31. julija: Ameriški barvni film »Rudniki kralja Salomona«.

»STUDENCI«: 30. julija: Ameriški film »Festival Charlija Chaplina«.

31. julija: Zaprti.

»POBREZJE«: 30. julija: Ameriški film »Sužnja preteklosti«.

31. julija: Zaprti.

RADIO MARIBOR

Četrtek, 30. julija: 12.00—15.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana — 13.00 do 13.15 Oddaja v madžarščini — 17.00—17.30 L. V. Beethoven: Simfonija št. 2 v D-duru — 17.30—17.40 Poslušajte domača poročila — 17.40—18.00 Zabavna glasba, vmes objave in oglasi ter od 17.50—17.55 Oddaja Planinskega društva v Mariboru — 18.00 do 23.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana.

Petek, 31. julija: 12.00—15.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana — 17.00—17.30 Poje obrtniški moški zbor, p. v. Gustava Rakuše — 17.30—17.35 Deset minut operne glasbe — 17.30—17.40 Poslušajte domača poročila — 17.40 do 18.00 Zabavna glasba, vmes objave in oglasi — 18.00—23.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana.

DROBNI OGLASI

GRADBENEGA INŽENIRJA z najmanj 3-letno prakso sprejme Kom. binat lesne industrije »Vukman Kruščić« — Mojkovac. Plača po dogovoru. Stanovanje zagotovljeno. Nastop takoj. 2002-1-3

KAMION »CHEVROLET KANADA« mali buldog, nosilnosti 25 ton, generalno popravljen, z novo leseno karoserijo in rezervnim kolesom prodamo. Oseba in telefonska pojava daje podjetje za promet z industrijskim blagom na debelo Okrajne zveze Senta, tel. št. 15. 2997-1-1

KNJIGOVODJO ali višjega knjigovodjo za vodstvo gospodarskega računa, sprejme takoj rudičnik in separacija azbesta »Ozren« — Bosansko Petrovo selo (Tuzlanski bazen). Pogoje zaposlitve dobite pisмено ali ustno pri gornjem naslovu. 2894-1-3

UPRAVA VOJNOMEDICINSKE AKADEMIE JLA

razpisuje

NATEČAJ

za

izrednega profesorja epidemiologije

Pravico do natečaja imajo vse voljaške in civilne osebe z ustreznimi kvalifikacijami, ki so državljani FLRJ.

Prijave pošljite upravi Vojnomedicinske akademije JLA, Beograd, Pasteurjeva 2, najpozneje do 20. avgusta 1953.

Obenem s prijavo je treba priložiti kratek dokumentiran delovni življenjski in objavljen strokovni dela v originalu ali prepisu.

O rezultatu izbire bo kandidat obveščen najpozneje mesec dni po določenem roku za vlaganje prijave.

UPRAVA

5972 1-1

GOZDNO GOSPODARSTVO POSTOJNA

TELEFON števil. 17 in 71

Opravlja

vsa gozdno-vzgojna in varstvena dela ter zaščito gozdov

vse gozdne sortimente: drva, jamski les, celulozo, oglje, železniške prage itd. ter jih dobavlja po najnižjih dnevnih cenah

Oglejte si našo razstavo na razstavnem prostoru v Postojni

Lesno industrijsko podjetje Postojna

Telefon 48

Obrati: POSTOJNA BELSKO RAVNIK KORITNICE TRNOVO (Ilirska Bistrica)

Proizvodi:

rezn les iglavcev in listavcev; zaboji vseh vrst; drva za izvoz

Prevozi z lastnimi avtomobili — Naši proizvodi so namenjeni domačemu trgu in izvozu — Za letni odhod se obračunje na poštinski dom Lesne industrije Medveja pri Lovranu